

Ötödik évi folyam.

Pest, július 25-én 1858.

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél íven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig, azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Kisfaludy Károly.

(1788—1830)

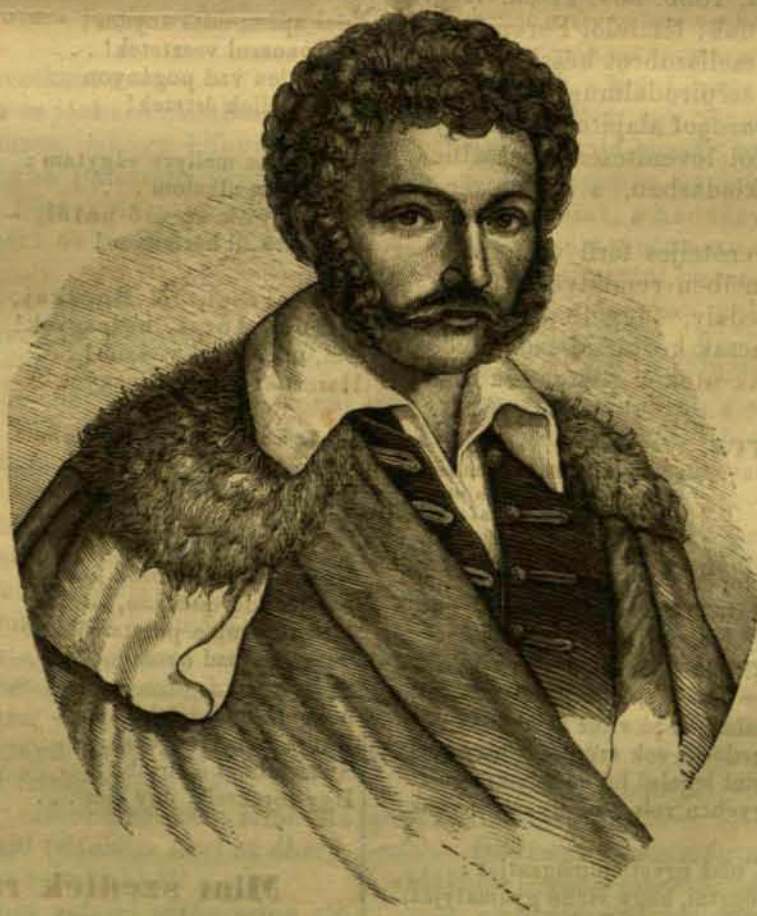
A legnépszerűbb nevek egyike a magyar irodalomban. Illő, hogy megemlékezzünk róla, hogy arcának vonásait is szívünkbe vessük.

Nem szükség magyaráznunk a színészet jelentőségét a nemzetiség ápolása és a szépízlés terjesztése körül, sem kimutatnunk azon nevezetes helyet, melyet a szépirodalom, mint az összes irodalom része, a közmívelődés emeltyüi közt elfoglal; azért ez alkalommal elégnék tartjuk megjegyezni, hogy Kisfaludy Károlyban nemcsak egyik első rangu lantos-költőnek, s korán elhunyt lángelmű irónknak, hanem a magyar szépirodalom, kiváltképen pedig a szinirodalom alapítójának arcképét veszik ezuttal e lapok tisztelt olvasói.

Kisfaludy Károly, Sándor fivére, született Győrmegyében, Téten, 1788. február 6-kán. Iskoláit Győrben kezdte, de atyja tulszigoru bánásmódja miatt korán elvadulva, nagyon csekély előmenetellel tanult, s már tizenhatodik évében katonának állott, és mint kadét, részt vett az 1805-ki olaszországi és 1809-ki németországi hadjáratban. Midőn Magyarországot elhagyta, még kevés műveltsége volt; bátyja munkái, főleg „Himfy szerelme” lett első kedvenc olvasmánya, mellyből az irodalmi pályára kedvet kapott; de Lombardiában rövid időn magáévá tette az olasz nyelvet, s megismerkedett ennek édes költészetével; már itt sok verset is írt, de a mellyeket aztán többnyire tűzbe dobott. Hanem ez időből ered száz gyönyörű költeménye, köztök a „Honvágy” („Sötét olajfák illatos hűsében”) czimű, mellyben a honvágy édes bús gerjedelmét a legmeghatóbb s legihletettebb hangon rajzolja, s melly csak a magyar irodalommal együtt fog elenyészni. 1818-ban mint alhadnagy, bucsut vett a katonaságtól, s Németországot és Helvecziát beutazván, hazatért, és megakart nősülni; de a választást atyja ellenére téve, ez az örökségből kitagadta, mire kedvese is elpártolt tőle. Az egymást érő csapások kétségbeesés szélére taszították az érzékeny lelkű ifjút, melly elől

szilaj szórakozásban akart menedéket lenni; zálogba adta anyai jószág részét, s pénzével Bécsbe rohant, hol rövid időn az egészet elpredálta; de innen következő sanyaru állapotában, a tapasztalások és szenvedések nagy iskolájában — több évig egyedül, művészileg kezelt ecsete után éldegélvén — helyette széles ember- és világismeretre tett szert. Ez időre esnek első tüzetesebb irodalmi tanulmányai is; Schillert, később mindenkifőlött Shakespearet olvas-

gatta; üres óráit önképzésre fordította, s az irodalom és művészet embereivel szorosabb érintkezésbe, részint mint Körnerrel barátságra lépett. 1817-ben Pestre leköltözött, hol csekély irodalmi keresményéből éldegélt. Első drámája a „Tatárok Magyarorszában”, Voltaire „Brutus”-ának fordításával, s „Zách Klára”-val (törredék) együtt még 1811-dik évben készült, de csak 1819-ben került színre, midőn gr. Brunszvik Ferencz, a pesti színház bérlője, a fehérvári színésztársulatot Pestre hozván, az előadások sorát — szintén Kisfaludy alkalmoszerű programja mellett — ezzel nyitotta meg. — A hatás rendkívüli volt, s ezen benyomás alatt írta Kisfaludy az ugyanakkor előadott „Ilkát”, majd „Stibor vajdá”-t; az első négy, a másodikat pedig tíz nap alatt. S habár ezek, alak és kidolgozás tekintetében a kellő mértéket meg nem ütik, de felhasználván a kedvező pillanatot, terjesztették a nemzeti nyelv és színház szeretetét, s sürgető szükségnek tettek eleget a még teljesen töretlen mezőn, minélfogva a költő részére a művelődés- és iro-

KISFALUDY KÁROLY.

dalomtörténet méltó háláját biztosítják. Ez évben írta továbbá a „Kérők”-et, mellyel a magyar vigjáték kezdődik; s a „Pártulók”-et, mellyben ismét először van a népies elem szinpadon is fölhasználva. Ugyanekkor ismerkedett meg az irodalom dicső emlékezetű Mentorával s vezérével, Kazinczy Ferenczcel, kinek meleg buzdításai lelkesítőleg hatottak reá. A következő évnek köszönhetők „Szécsi Mária”, dráma; „Mikor pattant, nem hittem volna”, vigjá-

ték; „*Kemény Simon*“, drámai költemény, mely lélekemelő hazafias irányáért a színpadon mind e mai napig fenmaradt; „*Barátság és nagylelkűség*“ szintén drámai költemény; végre „*Irene*“ e korszakból legjelesebb műve — S így nem épen két év alatt tíz darabot írt. Ezek nemcsak mindnyájan nagy tetszéssel adattak elő, sőt 1820-ban, Gaál György által németre is fordítottak, s a német bíráltnál igen kedvező fogadtatást nyertek, s Kisfaludy nevét a hon határain túl is megismertették és becsültté tették.

Nem csekélyebb érdeme azonban a magyar színirodalom alapítójának, hogy a szépnem részvétének nagy hatását az irodalom emelésére s az izlés gyarapítására jókor fölsismervén, számára, 1822-ben kezdve, az „*Aurora*“ című zsebkönyvet alapította, mely dús tartalmával, nemes szellemével a magyar szépirodalomnak egészen új lendületet adott, s a Kazinczy által mutatott ösvényen első kezdet gyakorlatilag haladni.

1824-ben édes atyja halálával családi birtokához jutván, kényelmesebb állapotra vergődött, s magát teljesen az irodalomnak szentelhette, hol neve már akkor is a legismertebbek és a legnépszerűbbek közé tartozott. Ettől kezdve már művészi kéz, s lelkiismeretes tanulmány jellemzik Kisfaludy műveit, melyeket nemcsak maga szorosán megrostált, sőt barátjai utasító ítéletének is szívesen alávetett, kik közt Helmecezynek e tekintetben legtöbbet köszönhet. Így írta vigjátékait: „*Csalódások*“, „*Betegek*“, „*Vigjáték*“, „*Hűség próbája*“, „*Kénytelen jóssivűség*“, „*Fősvény*“, melyek komikai élre, s alakítási erőre nézve irodalmunkban ma is kitűnő helyet foglalnak el, s a közönség kedvelt darabjai közé tartoznak.

1826-ban azaz évi Marczibányi-jutalmat ő nyerte el; de 1829. óta elbetegesedett, s „*Csák Máté*“-ját, — eszméjében legnagyobb drámáját „*Hunyadi László*“-t, „*Salamon király*“-t, „*Kun László*“-t stb. már nem fejezheté be. Sok megerőtetéssel s éjszakázással folytatott munkái sietteték halálát. A később Helmecezy által kezelt „*Jelenkor és Társalkodó*“ szerkesztésére engedelmet nyervén, avval foglalkozott, midőn a köszvény mellére szállván, magas eszmékben, nemes érzelmekben, küzdelmekben és szenvedélyekben gazdag életét bezárta, 1830. nov. 21-én. Hamvai Pesten a váci-uti temetőben nyugsznak; tisztelői Ferenczy által a nemzeti muzeumba diszes márvány mellszobrot készíttettek; barátai s irodalmi rokonfelei pedig a szépirodalmunk körül tetemes érdemeket szerzett *Kisfaludy-társaság*ot alapították, mellynek nyolcz évi szünetelés után most újra föllevenítéséről beszélnek, a mi igen ohajtandó. Munkái számos kiadásban, s több ezer példányban forognak a közönség kezén.

Külsőleg magas, nagy termetű, erőteljes férfi volt, piros arcza az élet rózsáival, s lelkes szemeiben rendkívüli tüzrel. — Jelleme legfőbb vonását, erő, szenvedély, független érzelmek és szabadságszeretet tették, mellyek nemcsak kortársai személyes becsülését szerezték meg számára, de az utókor tiszteletét is. *)

K

Dévai harc.

„Vitéz Török Jánosról emlékezöm,
Atyja halálán keserűg én lelköm.“
Tinódi Sebestyén.

I.

Messze földön, nagy Ozmanországban
Török Bálint szomorú fogságban . . .
Kardhoz szokott két izmos kezére
Vas nehezül, — bánat a szívére.

S hajh, az a vas nem fáj úgy kezének:
Mint a bánat összetört keblének! —
Fáradt fejét tenyerén nyugosztja:
S lelke búját teste is megosztja . . .

Úl sokáig mély halotti esőndben,
Ollykor egy köny rabvasára csöppen,
Gyöngye nesz cseng ekkor a bilinesen,
Aztán újra hallgatag lesz minden . . .

Néz a nap a szűk ablaknyíláson:
Csak azért, hogy bánatot is lásson! . . .
Szögeletben kicsiny pókok szönek —
Jó baráti a nagy szenvedőnek.

— Hej ezelőtt alig egyptár éve
De nem így folyt a Bálintnak élte!
Nagy fényéről nagy dicsőségének
Nagy dicsőn hangozott az ének.

Hatalmárul jó vitéz kardjának
Hegedősök sok szép dalt mondanak;
S mint legelső hű fia a honnak:
Kegyében volt a királyasszonynak.

Reá bizá egyetlen magzatját:
Látogatni, hogy vinné gyámatyját, —
Gyámatyját, ki Budavárt elvette . . .
Verje meg az Uristen érette!

„Királyfiut anyjához bocsátom:
De te Bálint, itt maradsz énnám!
Izabellát ha tovább szolgálnád:
Tölem Budát még vieszafoglalnád!

Jobb lesz neked Isztamból várában,
Török zultán fényes udvarában, —
Nagy Szolimán fényes udvarában,
Héttoronyban . . . szomorú fogságban!“

— Kezét lábát vasalták szorosra,
Börtönfalát tenger habja mossa . . .
Ugy ül Bálint Isztamból várába,
S a halált: a szabadulást várja.

. . . Gondolkodik, hosszan gondolkodik
Átgondolja nagy véres harczait;
Villámkard volt akkor a kezébe! . . .
Jaj Istenem, annak vége — vége! . . .

Gondolkodik, tovább gondolkodik —
S látni véli szerelmes magzatit . . .
Ő, a boldog szép nejét ölelve —
Két gyermeke ott cseveg körülte.

Szép Erdélyben Hunyad táján
A rémült nép sir, szalad . . .
„Jön a török, jön a pogány!“ . . .
Harsog lenn a vár alatt.

Fönn a várur: Török János
— A Bálintnak hős fia —
Hallja a hírt, és örömmek
Pirja kél bús arczira . . .

— Hála Isten, hála néked
Hogy megértem e napot!
Hogy apámnak haláláért
Boszut, boszut állhatok!

Mig Enyingi Török Bálint
Héttoronyban szenvedett:
Addig itthon hű nejeinek
Szive érte megrepedt! *)

Édes apám, édes anyám
De gonoszul vesztek! . . .
A hitetlen vad pogányon
Boszut állok értetek!

Régtől óta mellyre vágytam:
Ime, itt az alkalom . . .
Én vagyok az élő halál, —
Vérboszu ül kardomon!

Föl Barcsai, föl Bocskai,
Kardos Józsa, hadnagyok!
Föl, utánam jó vitézim! . . .
Harczi kedvemben vagyok!“

S bár a nap már rég leszállott,
S van kietlen éjszaka:
Bajnokival Török János
A várból kiroboga.

Messze csörg a hősök kardja
Siri csendű éjszakán, —
Messze döng a pusztá föld a
Nyargaló had nyomdokán . . .

A kóborló éji lélek
Ennyi zajtul megijed:
S visszabúni ó sirjába
Ugy törekszik, úgy siet . . .

Mint szedték rá a prókátort 1636-ban?

Novella, írta PÁLFFY ALBERT.

(Folytatás.)

VII.

E napon, s a következőnek legnagyobb részében vitézlő Rakonczay László hadnagy uram szertekalandozott a Bodroghközön, üzvé mindenütt a megfutamodottakat.

S rámosolyog az egyik fiára,
Köti kardját gyöngye oldalára,
Leborul az, apjának ölébe; . . .
Jaj Istenem, annak vége — vége!

Eltűnnek a régi kedves képek,
Bús szomorú valóságra ébred;
Börtönét a vad tenger csapdossa —
Kebelét a búbánat mardossa.

S mint kiömlő patakja szívének:
Zendül ajkán buzgalmas ének
Zendül ajkán szent Dávid zsoltára:
Szányj meg engem oh egek királya! . . .

— Szányjad őt meg oh egek királya!
Készítad el a közelgő halálra . . .
Fáradt fejét bú között lehajtja:
Föl sem ébred több kelő hajnalra.

II.

— Hajnal hasad, vértül hasad . . .
Mig a nap az égre jön:
Déva alatt Török János
Rajta megy a törökön.

„Allah! Allah!“ — Hej az Allah
Nem segít ma rajtatok;
Fönn az égen most kel a nap:
Most száll a ti napotok!

„Haláloedért édes apám
Halált oszt a két karom! . . .
Kinaidért édes hazám
A törököt szabadalom!“

— Pogány hadak vezéröket
Mind hiába keresik:
Feru aga, Dzsorbat vajda
Véres harczban elesik. —

Török János, főagával
Nagy keményen összevág:
Át is szurja őt vasával
Hogy lehajlik — mint az ág . . .

S miként a test — mellyről a főt
Éles bárdal leütik —
Szaladni kezd, ha nem tartják,
Majd a földön elbukik:

Ugy a török, fejét vesztve
— Vézerei elesvén —
Futva fut . . . rongy életének
Menedéket keresvén.

Hajh de mikor ollyan gyorsak
A jó magyar paripák!
Hajh de mikor olly vitézek
A jó magyar daliák!

Sok török hős hunyt el ottan
A mig tartott a csata:
De futókat üldöző had
Még többet elhullata. —

Déva mellett, hol a fiu
Az apáért boszut állt:
Hős Enyingi Török János
Igy veré meg a pogányt. —
Thali Kálmán.

*) A pesti temetőben álló síremlékének rajzát lásd a Vasárnapi Ujság 1857. évi 13. számában.

*) Nem érhete asszony sokat ez világban Urán való szertelen bánatjában ő meghala — —
Tinódi.

Egy kicsit nem igen izlett ifjuuramnak az illy dicstelen hadjárat, s csakis azzal vigasztalhatta lelkét: hogy a katonának mindenkefeletti kötelessége az engedelmeskedés felebbvalóinak irányában.

Indulás után amint e csapatkák Borsi, és Szög között átkelhetének a Bodrogon, hadnagy uram mindjárt Szerdahely alatt meghallá, miszerint Rátönyiné asszonyomék ezelőtt kevés idővel, itt mentek el három kocsival, s utjokat Szomotor-felé vették, mely a Király-Helmecze vezető uton fekszik.

Utánok indul tehát a menekvőknek, s három részre osztva csapatát olly helyesen működik, hogy amazok letérítetve kijelölt utjokból Kis Géres alatt a Tarcsa patakán átgázolni, s innen tul délnek irányában az elláthatlan kiterjedésű lápok és ingoványok közé futamodni kénytelenítették.

Azonban hol a veszély legnagyobb, ott az Isten legközelebb.

A gondviselés nem feledkezett meg az üldözöttekről.

A kedvező véletlen ugyanis úgy hozta magával, hogy Rátönyiné asszonyom egyik szolgálója, e vidékbeli gyékény-csinálók közül származott, s ennél fogva a nádasok s szárazabb berkek rejtekeit nálánál senki jobban nem ismerhette.

— Ollyan helyre vezetem én asszonyomat — mondá bizalommal — hogy a mig a lép köröttünk be nem fagy, addig ugyan emberi teremtés nyomunkba nem fog akadni.

S valóban a hű szolga biztatása nem maradt üres szóbeszéd, mert e percztől fogva ollyan utakra tértek át menekvőink, hogy azután üldözőik háborittatásától csakhamar meg is szabadulhatának.

Hadnagy uram boszusan, és rosz kedvvel járt, és barangolt a vidéken, kapkodván majd jobbra, majd balra, s küzdvén a szunyogsergek milliói ellenében, kik visszariaszthatlan dühösséggel csapódának vitézlő uraimék arcájok közé.

Ebben tölt el az első nap.

Következett a második, mely fáradságban, s szenvedésben az előbbenihez mindenben hasonló volt. Eredmény pedig semmi, mert a szökevények mintha csak a föld nyelte volna el őket, végkép eltűntek a vidékről.

E napon hadnagy uram Semjénben vere éjjeli tanyát, holott is ifjuuramat már délóta Antalóczy uram posta-szolgálója egy levélkével várta.

Vala pedig e levélnek tartalma következő:

„Kedves öcsém, társam, barátom és jóakaró cimborám!”

„Csak rajta: verjük a vasat mig tüzes, nehogy kifogyjunk az időből, mert itt az urak azt beszélék, aligha Palatinus uram hadai rövid időn ismét Kassa-felé vissza nem fognak vonulni, akkor pedig nem lehet maradásunk ide lenni, mert az erdélyiek bizonyára mindenütt nyomunkba fognak lépni.

Akár mi legyen ebből igaz, annyi bizonyos, hogy ezuttal legalább, a királyi hadak, illy késő őszzel nem lephetik el a tiszántuli vármegyétet.

Ide mellékelek olvasás végett egy levelet, mit ez éjjel (annak módja szerint) kezemhez keritettem. Hőbörtös Senyei Lőrincz uram írja potrohos Benkő Miklósnak, kivel már előre megissza az atyafiság poharát.

E levélből megértheted, hova szorultak elreppent madarkáink; mindamellét koránt sem tanácsolnám neked, hogy ezzel mindjárt oda vidd rádbizott népedet a veszedelembe. A lápok, és ingoványok nem vitézlő rendnek való tér, s onnan a vakmerőek rendszerint véres fővel, s kudarczczal szoktak megtérni, legtöbbször pedig végkép odamaradnak. Annakokáért elég lésszen, ha levelem vétele után csapatokat küldesz a Tiszára, s elfoglalván az átjáró helyeket, a mi csónakot, vagy más könnyű hajót ottan találál, azokat fogdostasd össze, s add embereid felügyázata alá.

Ezt megtevén nincs okom kétkedni, czélunk szükere felől. Ha mi nem találhatunk szökevényeinkre, majd feltalálja őket az éhség, meg a sanyaruság; az hozza majd ki őket rejtekkükből.

Ird meg hol vagy, mert ha itt ismét valami ujság adná elő magát, nem mulasztom el, hogy ne tudósítsalak.

Király-Helmecze october 2. 1636. Antalóczy Ferencz.”

P. S. A vidék népébe ne igen bizzál. Vigyáz kinek hiszesz, hábár valaki pénzért vezetőül is ajánlkoznék, mert valósággal megvesztegetett erkölcs uralkodik itten, s az ország Palatinusának hadait még a jobbágyság is ellenségének tekinti. Ugy találna titeket valaki a mocsárok közé vezetni, hogy onnan az áruló csak egyedül maga jönné vissza.

Midőn ifjuuram e levelet elolvasta, vállat vonított, s mondá.

— A mi ujat értek e levélből: megsütheti hireit Antalóczy uram, ha azért hadakoztunk egész nyáron, hogy ősz fordultára az ellenség mindent kardcsapás nélkül visszafoglalhasson. A többire nézve nem volt szükségem levelére, mert én látom azt innen legjobban, minő mulatság volna oda veszedelmezni a nádasok, és sással borított feneketlen mélységek rengetegei közé.

Annál inkább vevé figyelmébe hadnagy uram a vett levélnek azon részét mely a tiszai révek, s átjárások megszállását mindek felett ajánlá.

Rendeléseket tön, mellynek következtében Récsén, Agárdon, s azon helyeken, mik Rozsálylyal, és Veresmarttal szemközt fekszenek, mindenütt ör-állomások keletkezének.

Ezzel aztán menekvő állapotban tévelygő Rátönyiné asszonyomék előtt az ut áthatolni e kelepczéből a Tiszán tulra, teljesen és tökéletesen ketté volt vágva.

A nyájas olvasó e helyen könnyen éltalálhatja, hogy épenis csak e szorult helyzet lehetett egyedüli oka, ha Rátönyiné asszonyom beleegyezését adhatta olly merész játékra, mellynél fogva egyik leányának is biztosságát koczkára tevé.

Visszatérve hadnagy uramhoz, úgy látszott, hogy e fiatal embernek életében még unalmasabb napjai nem valának, mint a melylyeket itt a bodroközi mocsárok szélén tétlenül eltöltenie kellett.

Talán a vadászat adhatott volna részére némi kárpótlást?

De minő élvezete lehessen jóra való embernek illyen helyen lövöldözni, hol a kacsák, és ludak mérhetlen sokasága a vadászat minden költőiségét meg semmisíté! A vadászra nézve, kinek csak vaktában kell kilőni fegyverét, s bizonyosan talál, e körülmény épen olly lehangelő s elkedvelenítő, mint másrésztől, ha a puskának egész napon át semmi se jó lövésére. Hadnagy uram szenvedélyes vadász volt, egyet kettőt lött, s ez mindössze néhány percnyi idejébe került, aztán oda hagyta e mészárosnak s vadhuskereskedőnek való mulatságot.

Igyekezett tehát, hogy legalább mint katona, hivatásának megfelelő, szórakozást szerezzen lelkének. Megnézegette az ör-állomásokat, rendben tartotta legényeit, vigyázott rá: nehogy emberei között a fegyelem szabályai megtárguljanak.

S ha még is aztán maradt szabad ideje, bement a falukba, hol tornyott látott, s hol kihette, hogy pap is találkozik, kivel esténként pohár mellett egy pár okosabb szót válthatna.

Negyed napja immár hogy ifjuuram itt tanyázik a vidéken, s két nap óta sehonnan semmi hir, mintha csak a királyi hadak végkép visszavonultak, s hadnagy uramat szépen ide felejtették volna.

Levelet várt Antalóczy uramtól, s bizonyost akart tudni a világ ügyeinek állásáról, mert a hogy itt falun az emberek minden hiteles forrás hiányában politikáról beszélni szoktak, az minden bírálaton alól maradt.

Ugy beszéltek itt a Bodroköz szigetében a törökről, németről, lengyelről, svédekről, s az impériumbeli fejedelmekről, hogy körülményesebben nem lehetet volna, ha mindjárt mind e hatalmasságok minden tiszaháti faluban egyegy nagy követet tartottak volna. —

De még a helybeli viszonyokat, sőt magán-személyeket illető köznapi hírek is, egyiránt csak eltorzított alakban jöhetének keringésbe.

Lehetlen volt nem nevetni hadnagy uramnak, midőn Agárdon mulatván ugyanott legelőször hallá meg a szálló hirt, miszerint Rátönyiné asszonyom leánya, anyját elhagyva Antalóczy uram közbe jöttével egyenesen kancellár uram ő kegyelméhez akart folyamodni?

— Kicsoda? a leány? — kérdé az ifju, tovább nem ürhetvén annyi sületlenséget.

— Hadnagy uram még nem tudja? Hiszen ez roppant ujság a vidéken. Tegnap este óta minden száj csak erről beszél.

— Tréfáság. Sokkal büszkébb e falusi nemesség, mintsem illyesmi kitelhessék tőlök. Hogyan! a nemes családból való kisaszony maga folyamodjék völegénye atyjához, hogy ez beleegyezését adja e házssághoz, mellyről ő kegyelme eddig még hallani sem akart. —

— Engedelmet kérek — felelt az ujságoló — Én épen az ellenkezőt állítottam, s hadnagy uram engem félreértett. Inkább arról van a szó, hogy Klárka kisaszony anyját szökve oda hagyta, s Szöllöskére jött nagy bátyjához Benkő Miklós öreg uramhoz, s

ott mindenek bámulatára világosan kijelentette, hogy ő bizony hallani sem akart e házasságról, mert őt eddig is csak édes anyjának kérlelhetlen akarata kényszerítette e lépésére, de már többé ellen nem állhat szive parancsolatának, s eget földet hi fel segítségül, csakhogy illetén inségéből szabadulását láthassa.

A hadnagy türelmetlenül, s már nem is igen udvariasan válaszolá.

— Az emberek azt se tudják, mit beszélnek. Egy szó sem igaz az egészből, mert ezen ifju párocska életrehalálra szereti egymást. Napjainkban talán már a verses-könyvekben sem találhatnánk oly igaz érzelmet, mint az övék.

Nagy vitatás, veszekedés, és kiabálás következett ezen egymással szembeszökő állításokra: az egyik fél csak oly bizonyos akart lenni állítása igazságában, mint a másik.

Hadnagy uram, mint kardot viselő ember röviden, de határozottan, s egy tapodtatnyit sem engedve tevé nyilatkozatait, ellenben a többiek annál pogányabban győzték szájjal, torokkal és ordítással, s egyremásra hordták fel hireik megerősítésére a szükséges adatokat.

Igy tartott ez vacsora ideig, a midőn a társaság véletlenül egy új taggal megszorodván, a vitának egészen ujiránya adaték.

A leányvári tiszteletes jött agárdi kollegáját meglátogatni, s hozza magával az előbbiektől mindenben eltérő híreket.

— Nos? — szólának némelyek az érkezetthez. — Nem de? Tiszteletes uram is úgy hallotta: Szöllöskére futott anyjától a Rátönyiné asszonyom Klárikája?

Az érkezett, mint olyan ember, ki előre tudja, milly meglepetést fog beszédével okozni, egyelőre csak vállvonogatva felelt.

— Valóban úgy beszéltek a falukon.

— Ugy is van, s nem is lehet másképen.

— Azonban — folytatá Leányvár lelki pásztora — midőn, nagy megütődésem után, immár szépen elhinni kezdeném e mesét, hirtelen más oldalról olyan tudósítást kapok, melly mindent, mit eddig hallottam, fundamentumostól ki ver helyéből...

— Mi történt?

— Különös, meglepő, de nagyon is természetes, és következetes. —

— Ugyan az Isten áldja meg tiszteletes uramat, beszéljen világosabban.

— Egy szóval minden keresztyéni módon szerencsésen végbe ment. Senyei Lőrincz uram, s menyasszonya ma délben, Karcsán a reformatusok templomában, Isten anyaszentegyházának rendelése szerint, minden hiány nélkül szerencsésen egybekeltek.

— Kitől hallhatott illyet, tiszteletes uram?

— Emberek jöttek Karcsáról. Ott voltak az esküvő alatt a templomban; saját szemekkel láttak mindent, s én azoktól hallottam.

— Ez nem lehet igaz; ebben valami félreértés fekszik.

— Inkább vélném, valami hamis asszonyi praktika.

— Csupa szemfényvesztés az egész komédia, mert a leány nem lehet egy időben s egyszerre, nagy bátyjánál Szöllöskén s ugyan akkor Karcsán a templomban, saját menyegzőjén.

Illyetén zavaros állapotban, miután a sok ellenkező állítások között elvégre hadnagy uram se tudta, mihez tartsa magát, nem volt más mit tennie, hanem egy csapással mindennek egyenes uton végére kívána járni.

Tentát, pennát, papirost kért, hogy innen még ez órában leveleket írjon; egyet Antalóczy uramhoz Király-Helmeczre, másat tiszteletes Palóczi Péter uramhoz egyenesen Karcsára.

— Még ma meglátjuk kinek van igaza — szólt neki mérgesedve hadnagy uram, s nehogy az által is késelem okoztassék, megkérte egyet a jelenlevők közül, lenne olyan jó, s parancsolná meg nevében egy párnak, az udvaron tanyázó lovas legények közül, hogy csak hamar nyergeljenek, s készüljenek utra.

S megírván a leveleket, gyűrűjével lepecsételte.

— Mennyire van ide az a szerencsétlen Karcsa?

— Jó lovasnak két óra oda, kettő vissza.

— Hát az a veszekedett Király-Helmecz?

— Azt már három óra alatt is megjárhatja.

— Hány óra lehet ilyenkor?

— Mintegy fél nyolczra.

— Annál jobb. Egy vagy más helyről éjjél előtt választ nyerhetünk.

— Én is azt mondom — szólt előbbre lépve a házi gazda — Ime: így legjobban lesz kicsinálva: most mindjárt vacsorához, ülünk, asztal után poharak mellé szegődünk s azután senkinek sem lesz szabad társaságot bontani, míg mind a két helyről választ nem kapunk.

— Azt tartom — jegyzé meg egy kopasz fő, ki eljövele előtt megígérte feleségének, hogy éjjél előtt haza tér — bátran megnyugodhatunk benne amint egy helyről vesziünk feleletet, mert azzal már előre tudhatjuk, mit foglalhat magában a másik.

A házi gazda kötelessége szerint protestált az illy kifogások ellen, s haladék nélkül asztalhoz vezetve vendégeit, ellátá őket szerény helyzetéhez képest mindennel bőséggel, tisztességgel, és becsülettel.

Nagyon természetes, hogy vacsora alatt senkinek eszibe se jutott arra nézni, mennyit haladt ez alatt az óra mutatója.

Még kevésbé lön erre figyelet, midőn ér-

demes uraimék poharakhoz kapkodva vig ének szóval fogyasztani kezdék Hegyalja lángtartalmu nedvét.

A társaság azt hitte, még hozzá se kezdtek jóformán a dári-dóhoz, midőn az éjjél beközzöntésével egyszerre csak megcsattan az ablak alatt, a kapu küszöbében egy érkező lovasnak vaspatkója, s a következő pillanatban a kiküldött legények egyike a szobába botlik.

— Bizonyosan Helmeczről — mondák némelyek.

— Engedelmet — felel a fegyveres — egyenesen is Karcsáról jövök.

— Hozott kend levelet?

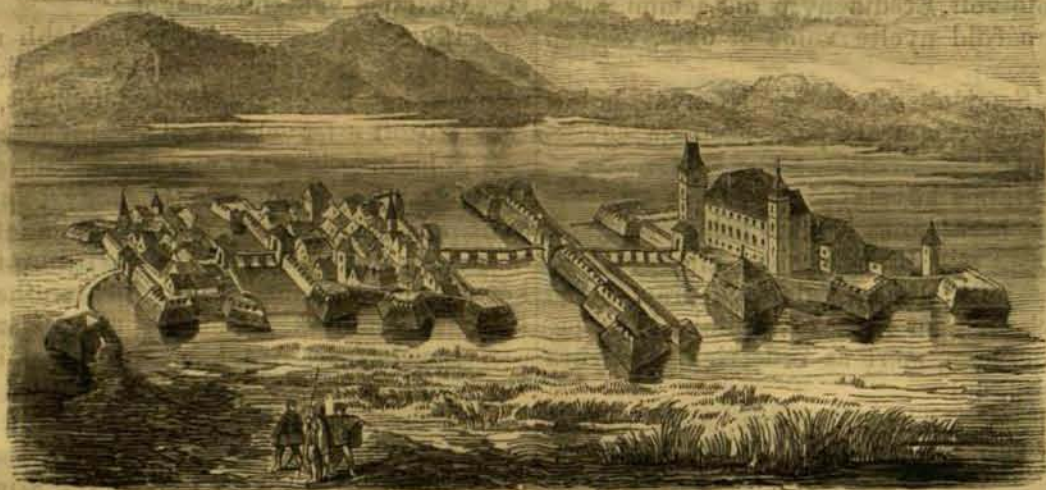
— Itt a válasz hadnagy uram.

Feltörvén hadnagy uram az átvett levelet, annak tartalmát a társaság előtt fenhangon elolvastá.

„Karcsai ekklézsia ez idő szerinti lelkipásztora Palóczi Péter, Rakonczay László hadnagy uramnak áldást békességet kíván.

Hadnagy uram felszólítására, ezen levelem által is bizonyosságot, tések róla: miszerint Senyei Lőrincz ifjuuram, valamint Rátönyi Klára kisasszonyom, (édesanyjának özvegy Rátönyi Benedekné asszonyomnak mint kegyes földesasszonyunknak jelenlétében), szentegyházunkban Isten rendelése szerint, keresztyéni módon, egymás között illendő házassági frigyét kötöttek légyen.

Karcsán october 4. 1636: Palóczi Péter, m. p.“

Az eesedi tó és régi vára.

Alig jöhetének magukhoz lakmározó uraimék nagy csodálkozásaikból, midőn néhány percznyi időközben megérkezik a Helmezcze küldött legény is, s onnan a következő levelet hozta.

„Édes öcsém! Valósággal úgy van mint irtad, s Agárdon nem bolondokat beszéltek a kalvinista papok.

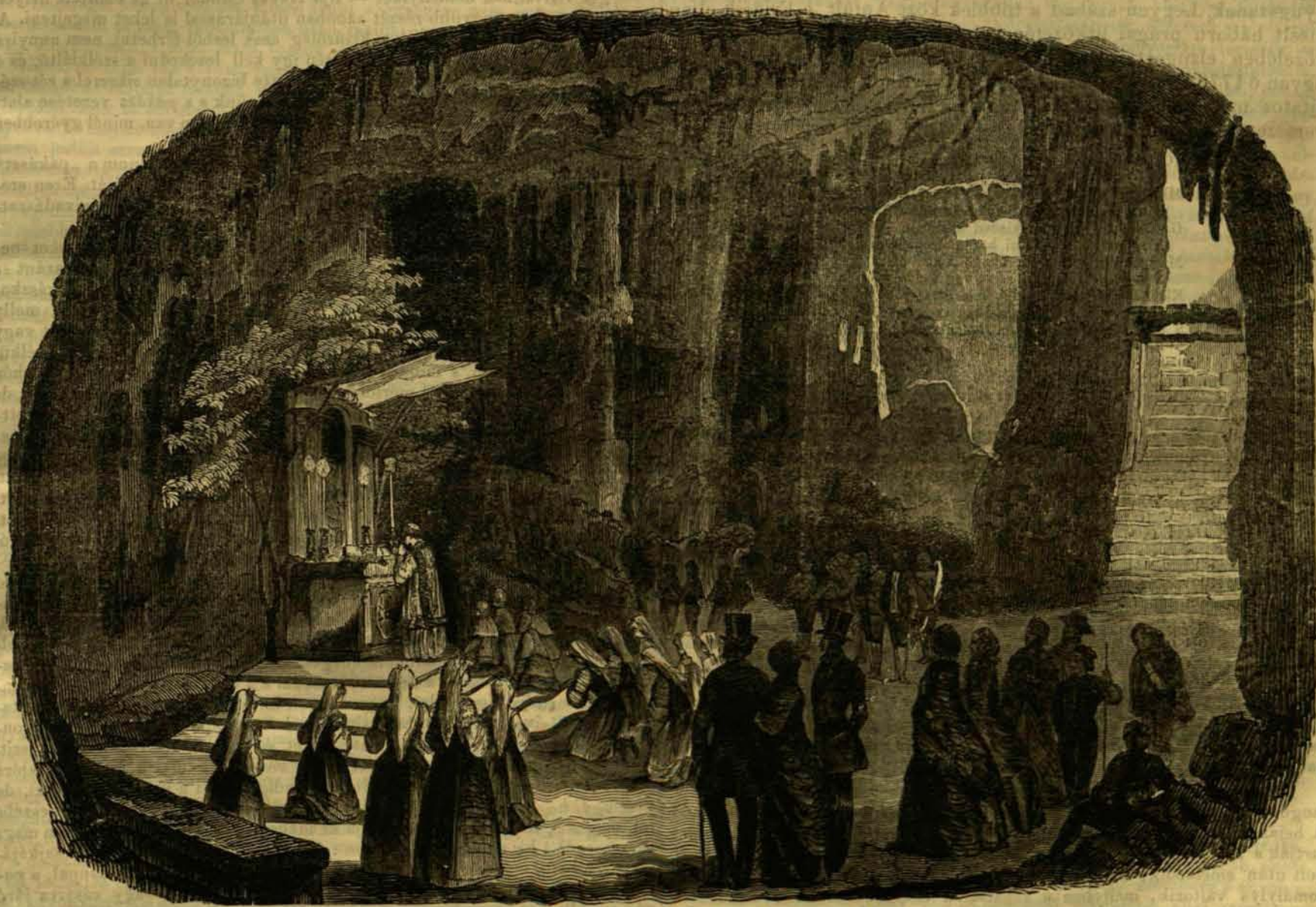
Magam sem akartam hinni, midőn először ilyen mendemonda megüté fülem dobját. Azonban Benkő Miklós öreg uram meghívására oda mentem Szőlőskére, s ott mindent láttam, hallottam: magától a leánytól hallottam: kényszerítve volt az elszökésre, de már most gondunk lesz rá, hogy akaratán erőszak ne történjek.

Te pedig csak jöjj hozzám, hadd ott azokat a büszhödt mocsárokat, mert mindamellett résen kell lenni szemünknek, s még ell kell határozunk magunkban mit tegyünk e leánynyal, mert ha mi elmegyünk, édesanyja ismét hatalmat vesz rajta. Várlok mentől elébb, hogy együtt menjünk Szőlőskére . . .

Antalóczy Ferencz, m. p.“

király névtelen jegyzője *) „Zabolcs és Tass, a Lehel atyja, a fél sereggel megindult a Tiszaháton s jöttek a magyarok a Szamos vize felé azon helyre, melly most (Saruvár) Sárvárnak hivatik és a lakosoknak fiait kezességül felszedvén, a várat katonákkal telehagyták.“ — Ezen vár omladéki közel Ecsed várához 1794., midőn a nagy szárazság miatt a nádas láp körülötte leapadt, még látszottak **).

Mi az ecsedi várat illeti, ennek építhetésére Károly király 1325-ben engedélyt adott Bátori Jánosnak és Lukácsnak **), — a Sváb tartományból, Péter idejében, midőn ez Henrikhez futamodott segélyért, ugyan ő általa honunkba hivatott — Guthkeled ivadékinak, hogy az ecsedi réteken, vagyis tavak között várat építhessenek, melly „Hiwseegh“ várnak mondatott, minthogy Károly választásánál ennek részére hajoltak; de a vár ezen nevezetét a közelfekvő Ecsed helység miatt elvesztette és ecsedi várnak hivatott. 1334-ben a tatárok berohanása ellen körül árkoltatott. Bátori

A szent Szervolói barlang. — (Lásd a szöveget 354. oldalon.)

Tessék már most a társaság állapotát képzelni, midőn egyszerre két oldalról, hiteles helyekről ennyire egymással ellenkező tudósítások érkezhetnek. — — —

(Folytatása következik.)

Az ecsedi tó és régi vára.

Tavaink egyik nevezetesebbike az ecsedi tó, vagy láp, melly a Kraszna áradásából keletkezett posványosságok összege; Fényes szerint hossza 5, szélessége 1½ mérföld; Mikovinyi szerint a mult század végén hossza 7, szélessége 4 mfd volt; az általa elsüllyesztett több népes helységnek még itt-ott találtatik nyoma a régi okiratokban. Helylyel-helylyel a nyári szárazságban kaszálható, sást a marhák telelésére, házak fedezetére, vagy gyékényekre nevel, de vannak csalóka zöldelő helyei is, hol a posványosság barmokat s embereket néha örökre elsüllyeszt.

Hogy itt a magyarok bejövételével erősség állott, bizonyítja Béla

Endre, koronaőr, 1492. a belvárat fölépítette nagy költséggel, mint ezt a latin felírás bizonyítja: „Magnanimus Andreas de Báthor, Pater Patriae suae construxit hoc castrum Gentilibus suis pro quietudine et tuitione eorum, cernens, atque intelligens quandoque paci intermisceri bella, et discordias: qui rogat suos heredes, ut nominis Bathorei non velint esse immemores; primum inter se sint concordēs: concordia enim res parvae crescunt, discordia vero maximae dilabuntur. Deinde ne niventa perdant. Nam non minor est virtus, quam quaerere, parta tueri. Postremo: Tolerate et abstinete. Nam divertere a malo, et facere bonum est felicitas hominis.

*) Anon. Belse Reg. Not. C 21.

***) Szirmay. Szatmár vm. leírás. I. r.

****) János fia, László, neje által lett Krasznamegyében több jószág birtokosa. ezek közt volt Somlyó, s innen nevezettek birtoknével a Báthoriak somlyaiaknak — Péter, Lukács fia. az ecsedi uradalmat kapta örökéig, s így lett törzsatyja az ecsedi Báthoriaknak, — „Báthori“ nevezetüket V. István király idejében kapták, midőn az Ottokár ellen hadat viselt s egyike e család tagjainak (Endre) egy óriási esebet legyőzött.

A. 1492. *) Zápolya János 1528-ban a várat egyéb hozzátartozott javadalmaival országgyűlési határozatnál fogva elvételre Báthori Endrétől, a nádor öcsésétől. Midőn Zsigmond János erdélyi fejedelem 1564-ben Báthori Miklós ellen indult Ecsed vára ostromlására, Báthori Zsigmond fenyegetéseinek dacára, bizván a vár erősségében, egy katonájának adott nászünnepeken kényelmesen vigadott**). Bethlen Gábor bevén 1619-ben Pozsonyt, a magyar koronát is elvitte s Ecsed várában tartotta. Öt évvel korábban kihalván a Báthoriak fiága (1614.), Ecsed a Rákóczyakra szállott, 1701. romba dűlesztetett a vár a császáriak által; az egész ecsedi uradalom, melyhez hajdan 73 mezőváros vagy falu s 17 rész jószág tartozott; 1750. gr. Károlyi Ferenczre szállott királyi adományként, melynek mostaniglan birtokosa a gróf Károlyi-család.

Nagy-Károlytól északnyugot-felé ezen tő mellett fekszik *Kap-lony* helység, a Károlyiak csinos sirboltjával, hol gr. Károlyi Sándor, Ferencz, Antal, József, a királyi trón s hazájuk szeretetéről egyiránt mint fővezérek s országos méltóságban tündöklő férfiak nyugszanak. Legyen szabad a többiek közt Antalt, a Fridrik ellen viselt háboru prágai ütközetének hőst megemlíteni, kinek melle közelében elzugott ágyugolyó életét vérhányással rövidíté meg; ugyan ő 1778-ban, midőn Sz.-István Jobbja Buda várba áttétetett, az ájtatos menetnél József fiát maga mellett vezette, miről szépen versezett *Ányos Pál* költőnk:

„Oh melly jeles látás káprazza szememet,
Melly öröm tengere futja el szívemet!
Midőn e sokaság közt egyet szemlélek,
Kit megelevenít régi magyar lélek.
Gróf Károlyit látom kised szülőttjével,
A szent kézt követni hazánk reményével,
Magyar ének hangzik buzgó ajakából,
S fo'lynak sohajtásai szive fátárából,
Kis fia kíséri styját jobb feléről,
Hogy példát vehessen haza szerelméről:
S míg bimbóban vagyon ágának reménye,
Ebredjen szívében természet törvénye!“

V. M.

A szent Servoloi barlang.

Az ausztriai tengerpartvidéken nyulik el Triesten fölül a Karst hegy-láncz, melly számos természeti és művészeti nevezetességekkel jeleskedik. — Szirtoszlopok, vizeések, nagyszerű hidak, a déli államvaspálya nagyszerű művei, csodás barlangok s egyéb ábrándos alakok vonják magukra a szemlélő figyelmét.

Ilyen nevezetesség a szent servoloi barlang is, melly gazdag különféle változatos alakokat feltűntető csepkövekben. Triesten fölül egy mészkőhegy belsejébe nyulik az, mellynek lábánál Dolina nevű falu terül el egyenes házsoraival, honnét tekervényes, szirtektől beárnyékolat ösvény vezet a hegy csucsára.

Egy itt-ott égfelé nyuló tölgy, örökzölddel s mohhal benőtt szikla minden, mi az erre elhaladó szemébe tűnik. Harmincz percz múlva sz. Servolo faluba ér, melly egy roppant szikla lábánál terül el, mellynek csucsán, egy még a lovagi korban épült vár romfalai báméskodnak az egekre.

Az itteni szép, festői kilátás kárpótlást nyujt a szemnek, melly idáig csak kopár pusztaságot látott. A messze nyuló zöld szőnyegű mezők a távolban a tenger kékjével ériatkeznek s innét Triest is igen szépen kivehető.

A várromokat elhagyva alig észrevehető ösvényen a szent Servoloi barlangba juthatni, mellynek bejáratát a sziklán látható néhány nyílás képezi. A bejárat hasonlít egy zárdái folyosóhoz; a boltozatot magán álló oszlopok tartják s a más oldalon látható rovátkok féloszlopokhoz hasonlítanak. Bolt, bolt után emelkedik, mindig belebb és belebb s a világosság lassankint félhomályyá változik, mellyben a képzelet a csepkődarabokban mindenféle csodás alakot lát.

Egy harmincznégy fokú lépcsőzeten juthatni le az első nagy terembe, melly gazdag csepkőoszlopokban, hol egyszerűen magas fenyűfák terjesztik ki ágait s árnyékaikat, a zugokat pedig alacsony bokrok töltik be. A boltozat szüntelen cseppegésének hangja, a nagy csendben titkos borzadást gerjeszt a szemlélőben.

Ez első terem hátrészében egy oltár áll, és így ez egész terem egy templom boltozatául tekinthető, melly egyszerűbbnek mutatkozik minden emberi kéz által alkotottnál. Olly fogékony itt a szív magasztos érzelmekre, s a lélek fellengző gondolatokra. Istent sehol sem lehet olly buzgón imádni, mint itt, az Istennek maga a természet által rakott nagyszerű házában.

Az oltár márványból készült sz. Servolo emlékére, mellyen áldozat

*) Bonbardí Topogr. magni regni Hungariae. 1718. Vien. A fentebbi latin idézet magyarul: „A nagytekű Báthori Endre, a honatya építette ezen várat, hazafiainak nyugalma- és védelmére, átlátván, hogy a béke közé néha háboru és viszály is elegyedik. Ő kéri örökösait, hogy a Báthor névről meg ne feledkezzenek, s mindenekelőtt egyet-értseenek, mert egyszerűen által a kis érték is gyarapodik, az egyenletlenség pedig a nagyobbat is elenyészté i. Továbbá a keresményt el ne vesztégessek, mert nem kisebb erény a szerzeményt megtartani, mint azt összegyűjteni. Végre türetek és nélkülözözetek, kerüljék a gonoszt s cselekedetek jót, ez az emberi boldogság.“

**) Istvánfi. I. 2. Pag. 443.

mutattatik be az Urnak minden évben a 24-ik majust követő vasárnap. Nagy számban gyűlnek ekkor ide a hivek az egész környékről.

Délután vig táncmulatságot tartanak az ide egybegyűltek, melly alkalommal a nemzeti tánc leginkább járja.

Az oltár megett van egy kis szobaforma üreg, melly valószínűleg az itt vezeklő vértanunak laka volt.

A barlang ez első nagy termének kövei közül fris forrás buzog fel, az itt megfordulók szomjának oltására. Belebb nagyszerű boltozatok, és mély-ségek következnek egymásután, mellyek a kíváncsi szemlélőt visszariaszítják a tovább haladástól.

Az alföldi „pákaszat.“

Olvasóink közül sokan halhatták a „pákász, pákaszat“ tájfejezéseket, anélkül hogy azok jelentőségét teljesen érthették volna. Elismeréssel tartozunk a „Vadász- és Versenylapnak“ s abban Havas Sándor urnak, ki „Vizivadászat a Sárréten“ című s igen ügyes tollal irt hosszabb cikkének folytán ezen kizárólag hazai tárgyról felette érdekes képet nyujt, mit bizonyosan figyelemmel fognak szemlélni terjedtebb körben is.

„A vizivadnak némellyikét — írja Havas Sándor ur az említett helyen — csupán lesből, nagyobb részét azonban utánjárással is lehet megejteni. A vadludakhoz például ugy szólva kizárólag csak lesből férhetni, nem annyira az esti, mint a hajnali huzáskor. Szintén így kell lesekedni a szélkiáltó, és a fejr kolcsag után. Mindkét esetben, ha fölötte bizonytalan sikerrel a rét szélén ögyelegni nem akarunk, csónakra kell ülnünk s a pákász vezetése alatt minél belebb mennünk a rétebe, hol vad annál bővebben van, minél gyérebben háborítottatik.

Minckelötte azonban ezt tennők, be kell önöknek mutatnom a „pákászt“ a Sárrétnek ezen sajátos s másutt e néven nem ismert lakóját. Ezen eredeti egyéniség ránk nézve a legnagyobb jelentőségű, nélküle a vizivadászatnál vajmi kevésre mehetünk.

„Pákászonak“ a sárréti tősgyökeres magyar nép azon embereket nevezi, kik folytonosan a réten, és a rétből élnek. A pákász se nem szánt se nem vet, se napszámba nem jár, hanem a kész után nyul, vagyis „úkáskodik.“ Az elnevezés hihetőleg a már elavult „pák“ gyökszóból ered, melly csupán származataiban s tán néhány családi nevekben él és koncztot vagy zsákmányt jelent. A pákász valóban mint valamely pákász eb, szünet nélkül koncztot keres a réten, s minden zsákmányon mit magának itt kilesett, mohón kap. Ő az egész 15 — 20 □ mérföldnyi Sárrétnek korlátlan ura s birlalója, de egyszerűen nem töje, ki nélkül e roppant vadfészket ránk nézve elveszettnek kellene tartanunk. Foglalkozásaiban annyi a változatosság, hogy őt valóságos lánegésznek tartja a közönséges földmivelő, mert ő nemcsak mindenbe kap, valósággal de mindenhez ért is. Ő való-ágos sportman a parasztok között, mert ő sajátképen nem dolgozik, hanem játszva s kedvtöltve végzi teendőit. Vétéreit, vézeit és varsait kirakja minden irányban, azokba halat, csikot, pusztá kézzel nadályt s nagy bozúságára rákot fog, melly utóbbi állatról ugy van meggyőződve, hogy az Isten nem teremtette ételnék, miért is „féreg“nek nevezi s nagy méreggel hányja ki a fogóból. Mindennemű vizivad után lesekedik s ha nincs neki löfegyvere, csapófát és tört vet neki; a vadludak, vadruczak, szárcák és libucok fészkeiből a fris tojást ezrével szedi, apró vad libát fogdos, melly aztán a gazdasszony keze alatt megszelidül; kolcsag, vakvarju, s vágémtollatszedéget; megbizásból mindennemű vizimadarak tojásait gyűjtögeti a nemz ti muzeum s a kedvelők számára, bár semmikép nem tudja elgondolni, hogy az urak mit csinálnak ezen sok haszontalan tojás héjaival! Gyékényből csinós kaskát, s köpüköt köt minden kigondolható használatra; nádból vést, vétret, és varsút, vagy csikkast készít, hálót köt; nádat, gyékényt, és sást vág a kévekbe gyűjt; a rétebe nyaralóra csapott szarvasmarhát, juhót, leginkább pedig sertét a porondokon őrzí, de csak ugy, hogy minden két három hétben egyszer, s akkor is ha épen eszébe jut, megnézi, hogy nincs-e több hja az idegen lábas jószágnak mintsem maga is szeretné? s ha van — hát „ő nem tehet róla.“ A pákász végre kis sajkájával fentartja a sárréti helységek közt a közlekedést éjjel és nappal, a vadászának biztos kalauzul szolgál; utast és szegény legényt, vagy vásárra járó népet szállít merre s mint parancsolják. Végre az is megesik, hogy a lopott jószágra olly „gázt talál vetni“, hogy az országnak minden hatósága se tud ráakadni. No de ha bíró uram az ilyen sportról szelet kap, a szegény pákászt a városban lakásra szorítják, mitől ő aztán jobban irtózik mint a haláltól, minden esetre jobban mint a ráktól; A pákász ép olly őegyszerű, vadregényes, és szilaj életet él a lápok közepette, mint texasi prairieken, vagy a Rocky Mountains közelében letelepült squatter és backwoodman, kiknek életmódjáról Cooper, Sealsfield s mások egész könyveket irtak.

A mi pákászonkról merem állítani, hogy ép olly eredeti, s sajátos jelleggel bíró egyéniség, mint bármely „Nathan the squatterregulator“, vagy „Red-kinslayer“, bizony megérdemli, hogy közelebről megismerjük! Ő is mint amerikai létrekora, egész életét a rengeteg nádasokban s a feneketlen lápok közt, a porond szigeten épített nyomoru nádkunyhóban tölti, majd mindig magában jár s hétszámra sem találkozik emberrel, kivel egykét szót válthatna. Ennélfogva olly hallgatag és mogorva, mint ama nádtó, mellyhez sajkáját kötö. Ha megszólal is, feleletei olly elharapott rövidék, s a szó olly nehezen jó ki a száján, hogy az ember szinte látja, milly nehezen esik neki a beszéd. És mintha minden tehetsége szeméi s füleibe szállott volna, mindkettő olly rendkívül éles, mint bármely vadmadáré, mellynek természetét szinte magára ölté. Még mi csak apró fekete pontokat látunk a légkörben, olly távol van hozzánk a vadmadár: a pákász már egész biztossággal

megmondja, hogy nagy vadlúd, gyöngyvér, kanáros gém, vagy vadruca közeledik! Ő legjobban tudja, melyik vad milly alakú farkában, körülbelül hányad magával, honnét s hová szokott repülni. És ki értene jobban a vizi-madarak nyelvén mint ő, ki éjjel nappal hallgatja titkos társalgásukat? Annyi mindenféle hangot hallani itt, olly meglepő idegenül szólal meg egy vadmadár a sok közül: a pákász egyszerre megmondja, hogy minő szárnyas állat s miért szólalt meg! Valóban ezen állatoknak természetét s különböző érzelmekifejezéseit ő jobban ismeri, mint bármely szaktudós. A madarak közt legjobban szereti mégis a fehér kolcsagot. Ebbe a szó teljes értelmében szerelmes, legfőbb vágya egykettőnek megejtése s még éjjel is kolcsagról álmodik; hajdan mint mondja, sok pénzt kapott tolláért Kostyál Ádám urtól és nem tudja mire vélni, hogy ezen ur most egészen megfélekedett róla. Ezen kedvencz madaráról ő gyakran s mindig a harmadik személyben, illyenemű szakadozott monologban szokott emlékezni a vendég előtt: „ő“ legszebb madár a réten! ő vigyáz magára! ő fehér mint a hó! ő tisztal: „ő“ ragyogó mint a nap! őt a sas se meri bántani!;“ az „ő“ nála kizárólag kolcsagot jelent. Szép tollait töben összekötvén, egy átfurt vastag nádcsőbe rázza, s a madár hátán se maradnak sértetlenebb épebb állapotban, mint ezen a pákász által kigondolt egyszerű tokban. Átalában a pákász fölötté leleményes szükségéi kielégítésében, miben seaki s-gitségére nem szorul. Mindent a természetől és saját tapasztalása után tanult; igen kevése van szüksége hogy megélhessen, s mint látni fogjuk, az egyszerű rendkívül szurtos rosz öltözéket, mi rajta van kivéve, *mindene* a révből kerül ki. Kitartása bámulatos, daczol az időjárás minden viszontagságaival, éhen szomjan, főtől talpig lucskosan fázik és sül eleget, vadludak, vagy kolcsagok utáni lestében egész napokon át hasont elfekszik, nem érven be azzal, hogy egy két vadra löhet, hanem kidölt szemekkel azon pillanatot lesvén ki, midőn *egy lövésre* vagy mint ő mondja *egy töltéssel* legalább három libát s vagy tiz ruczát ejthet meg. Fenállva csónakjában azt *egész napon* át hajtja a réten ernyedetlenül. Fegyverengedélyét ha szert tehet rá nagyobbra becsüli két lónál; a löpornál kedvesebb ajándokot, a szolgabírónál nagyobb urat nem ismer, vendégszerető s emberséget is tud, mert urak előtt kalapját leveszi s ha őket kunyhójában késsel vagy kanállal kínálja, ezt előbb illedelemesen gatyaszára rojtjához törli, bár vagy tizennégy nap óta nem vett tisztát — a felső ruhája olly szurtos mint bármely cigányé!

Minden sárréti helységnek van tiz husz s a nagyobbaknak több pákásza is s az egész Rétségen néhány százra megyen számuk. Püspökladány vidékén legnagyobb hirre kapott Rohodi Sándor nevű pákász, kívül én is rendszeren vadászni szoktam volt. Jelentőségénél fogva s mert a püspökladányi pákások, vagy 25 csónak tulajdonosai, mintegy fejüknek ismerik, én őt „Commodore Rohodi“ czímmel tisztelém meg, melly elnevezés ellen azonban ő azon „alássan istállással“ szabadkozott, hogy ő nem „komondor!“

A telekkönyvekről.

(Tájékozás az erre vonatkozó törvényekben.)

(Folytatás.)

III.

A telekjegyzőkönyvek megigazítására s illetőleg kiegészítésére vonatkozó hirdetvény hatályosságának napjától, azon naptól fogva mellyen a telekjegyzőkönyvek megtekinthetése mindenkire nézve lehetségessé tétetik, a kijavítását célzó bejelentések elfogadása, tárgyalása, s az e részben fölmerült kérdések elintézése mellett a telekjegyzőkönyvek egyszermind telekkönyvbéli *betéti ívek* gyanánt kezeltetnek, és már a bejelentési határidők folyama alatt is ép úgy, mint a bejelentési határidők elmulta után véglegesen életbelépő telekkönyvek mellett minden *dologbani* jog, az ingatlanokbani tulajdon s ezzel szoros kapcsolatban levő szolgalmi jog, valamint a zálogjog is magánügyletek alapján csupán és egyedül telekkönyvi bejegyzés, a telekkönyvi újabb törvények terminológiája szerint *bekeblezés* által szerethetetik; a *dologhozi* bizonyos jogok pedig, millyenek: a bérleti, elő- s visszavásárlási jogok és egyik házastársnak a másik házastárs ingatlan vagyonaéhozi joga vagyonszövetség esetében, személyi jogokból a telekkönyvi bekeblezéssel *dologbani* jogokká változtathatnak, mi által a jogosított vagy az ennek javára kötelezettségi viszonyba lépett személynek életénél szilárdabb s tartósabb jogi alapot nyernek.

A mi az illy *dologbani* jogokká, azaz csak telekkönyvi bejegyzés által megszereshető, átruházható s kitörölhető jogokká változtatott személyi jogok bekeblezését közelebről illeti, azok mindaddig, míg az újabb polgári törvénykönyvben szabályozott magánjog szelleme a nép jog-életében s törekvéseinek, gondolkodásának e téren kifejtő irányában elő nem idézi ama nagyobb szerű változásokat, mellyek bekövetkezésétől feltételezzük általánfogva idomító erejét — nem sok foglalkozást adandnak a telekkönyvi hivataloknak, s különösen a végre, hogy az ingatlanokban szerzett bérleti s haszonélvezeti jogok telekkönyvi bekeblezése s így *dologbani* szilárdabb jogokká változtatása megszokottá s általánossá váljék, egy *új haszonbérrendszer meghonosulása*, vagy az e részben meghonosult gyakorlati nézetek alapján organikus kifejlődése kívántatik. Ha *ezen itt csak* egy új mutatóssal érintett föltételek létezni fognak, akkor kétségtelenül szükségessé válik, hogy a telekkönyvi bekeblezésénél fogva *dologbani* jogokká változtatható személyi jogokról, azok bekeblezésének föltételeiről s szerzésök módjáról szabatosabban kimerítőbben s terjedelmesebben rendelkezék a törvény, melly most még megelégszik azon rendelkezéssel, hogy a haszonbéri s lakbéri szerzésekénél, mint minden szerzésekénél, mellyek személyes *dologbani* jogok

megszerzése végett köttetnek, arra kell különösen figyelni, hogy az illy jogot átengedő fél, a szerződés megkötésekor egyuttal a bekeblezési engedélyt is megadja, mert ha ez hiányzik, az illy jogoknak szabályszerint sem bekeblezését, sem előjegyzését nem lehet eszközölni. Ha például valaki, valamely ingatlanok haszonbéri vagy szerződésileg nyert haszonélvezeti jogát, ugyanazon fekvőségre biztosítani akarja, a bérbeadónak, illetőleg a haszonélvezet engedőjének bekeblezési engedélyét is fel kell mutatni, különben még csak előjegyzés sem engedtetik meg, melly, mint látni fogjuk, mintegy a bekeblezés előpostájaként jelenik meg.

Ezeknél togvatehát jelen alkalommal szoritkozhatunk azon *dologbani* jogok bekeblezésére, mellyek szerzése a gyakorlati életben már most is mindennap, s pedig roppant mennyiségben fordulnak elő. E jogok: 1. az *ingatlanokbani tulajdonjog* s az ezzel szoros kapcsolatban álló *telki szolgalmak*, és 2-or a *zálogjog biztosítása*. Ma elég leend amazokról szólni.

Ingatlan javak tulajdonjogának magán okiratok alapjáni szerzését eszközölni lehet, vagy adásvevési szerződés, vagy ajándoklevél, vagy csereszerződés, vagy végre a szülők és gyermekeik közt előfordulni szokott ugynevezett egyes szerzések által, mellyekben t. i. a szülők egy vagy több gyermeköknek házukat, vagy más ingatlan birtokukat, bizonyos föltételek mellett, mint kitartás, természetbeni szolgáltatmányok, fizetések stb. — tulajdon joggal átadják, mert ha az átadás csak haszonélvezetre történik, ez mint telekkönyvezés alávehető személyi szolgalm, szinte bekebleztethetik, de azon jogokat, mellyek csak a valóságos tulajdonnak kifolyásai, jelesül magával a birtokkal, vagy annak egyes részeivel való szabad rendelkezést meg nem alapítják. — A tulajdon átruházás, bármely magán-ügylet alapján legyen átruházandó, az átruházásnak bizonyos meghatározott törvényes kellekkel szükség birnia. Nem az átruházás, illetőleg a telekkönyvi bekeblezés formáinak föltételeit értjük itt, mellyekre nézve az átruházó, vagy átvevő fél, ha biztosan, és minden felesleges költsézés, idővesztés nélkül kíván célhoz jutni, vagy jogtudóhoz forduljon, ki a bekeblezési okiratok szerkesztését és a kérvények folszerelését eszközölni, vagy közvetlenül a telekhivatalban szerezzon utbaigazítást, s mi egy jövő cikkben ezen formásoknak csak lényeges pontjairól szólhatunk a rendelkezésünkre bocsátott hasabok szük korlátai között; — hanem a tulajdon szerzésének, vagy elidegenítésének jogi föltételeit minden egyes esetben megfontolás alá kell venni, mellyek a személyi magánjogban gyökereznek.

A tulajdonszerzés jogosultságát ingatlanokra nézve a birtokképeségi törvények határozzák el, mellyek e részben a jogegyenlőségnek némi korlátozását, például az erkölcsi személyekre, (corporatiókra), szerzetesekre, izraelitákra nézve fentartották. — A tulajdon elidegenítése bizonyos személyt illetőleg két föltételtől függ, mellyek egyike a birtokot eladni, elajándékozni, elcserélni stb. szándékozonak elidegenítési jogára, a másik pedig elidegenítési képességére vonatkozik, mert igaz ugyan, hogy egy ingatlan birtok elidegeníthetése mindenképp attól függ, vajjon az elidegeníteni szándékozó bir-e abban tulajdonjoggal, azaz, mi ezel a telekkönyvi törvények értelmében már most egyet jelent, az elidegenítendő birtok *az ő nevére van-e írva?* megtörténhetik ugyanis, hogy valakinek bizonyos ingatlanra nézve elvitáztatlan jogigénye van, (például az örökösnek a törvényes örökösödés útján reá szállott javakra nézve), s ezeket még sem idegenítheti el, sem azok állagára nézve változást nem tehet addig, míg ingatlan öröksége a telekkönyvben nevére át nem iratott; hanem másrészt az elidegenítés jogosultsága nem elég, megkivántatván, hogy az elidegenítőnek arra képessége legyen, mi a gyámság és gondnokság alatt lévőknél hiányzik, mint ezt mindenki tudni fogja. Mindazok tehát, a kik valamely ingatlan magánügylet alapján szerzeni, vagy elidegeníteni szándékoznak, legelsőben, mielőtt t. i. a bekeblezés alaki föltételeiről szó volna, mulhatlanul tisztába jöjjenek, arra nézve, vajjon az elidegenítést, s illetőleg szerzést a most említett föltételek, valamelyikének hiánya nem akadályozza-e?

Az ingatlan tulajdonnal szoros kapcsolatban állanak a *szolgalmi jogok*, mellyek által nevezetesen valamely birtokos földjének kényelmesebb, vagy előnyösebb használata tétetik lehetségessé. Ezek szintén szerződés s ennek a telekkönyvbe eszközölt bejegyzése, ugynevezett bekeblezés által szerethetnek, s két birtokos föltételeknek, mellyek közül egyike mint kötelezett fél a szolgalm-köteleesség, másiké pedig mint jogosítotté az uralgó birtok. — *Szolgalmi birtok* alatt ollyan fekvőség értetik, mellyen annak szomszédja ollyat cselekedni van jogosítva, mit a fekvőség tulajdonosa eltérni köteles, vagy mellynek birtokosa a jogosított szomszéd hasznára olly valamit mulasztani köteles, mit különben tennie szabad lett volna; *uralgó jószág* pedig nevezetik azon földdarab, szántóföld, rét, belselemek stb. mellynek javára a szomszéd maga földjén valamit megtérni, vagy elmulasztani köteles. — Meg kell jegyeznünk, hogy itt csupán a magánügyletek alapján szereshető telki szolgalmakról van szó, és tekintetbe nem jönnek a törvény által, különben is biztosított szolgalmak, például egyebek közt azon szolgalm, mellyet az erdőtulajdonos s illetőleg az erdei termények szállítására vállalkozó mások magánjavainak, földjeinek s vizeinek használatára nézve bir, s telekkönyvi bekeblezés tárgyát még kevésbé teszik az urbéri viszonyokból származott erdei, legelői s réti szolgalmak, mellyeknek szabályozását, s a birtokviszonyok rendezése, az urbéri kapcsolatok teljes megoldása általi megszüntetését eszközölni az urbéri törvények s az ezek értelmében működő közigazgatási s birói organumok nehéz, de áldásos feladata.

A magánügylet alapján szereshető s telekkönyvi bejegyzés tárgyát tevő szolgalmak két, vagy több egyenjogu szomszédos ingatlan tulajdont föltételeznek, s némi tájékozásul az illy bejegyezhetető szolgalmak szokottabb neveit elsorolhatjuk. A *hási*, illetőleg *belső telki szolgalmak* közé tartoznak;

1-ör olyanok, mellyeknél fogva az uralgó birtok tulajdonosa valamit tehet, mit a szolgálmi telek tulajdonosa eltérni tartozik, például szolgálmi jog: saját épületének terhét idegen épületre helyezhetni, — gerenda, vagy kötővasaknak idegen falakba eresztetési joga, — ablaknak idegen falba törettetése, világosság, vagy kilátás tekintetéből, — földézetet vagy erkélyt a szomszéd légkörben építhetni, — füstöt a szomszéd kéményén átvezethetni, — az ereszet csurgását idegen földre vezethetni, — folyadékokat a szomszéd telkére önthetni, vagy azon keresztül vezethetni stb. — 2-szor olyanok, mellyek által a szolgálmi telek tulajdonosa köteleztetik valamit nem tenni, a mit különben tennie szabadságában állott volna, például: házát fölebb nem emelni, azt alacsonyabbra nem venni, az uralgó épülettől a világosságot, levegőt vagy a kilátást el nem fogni, házának eresztét el nem vonni szomszéd földjéről, kinek az kertje öntözésére, víztartójának megtöltésére vagy más módon hasznára szolgálhat. A mezei szolgálmiak közül pedig gyakrabban előfordulnak: azon jog, hogy valaki idegen földön gyalogösvényt, marhacsapást vagy szekérutat tarthasson, vizet meríthessen, marhát itathasson, a vizet el vagy földre vezethesse, fát vághasson, száraz-

ágakat és galyakat gyűjthessen, makkot szedhessen, falevelet gerebélhessen, vadászhasson, halászhasson és madarászhasson, követ fejthessen, fővenyt áshasson és meszet égethessen stb.

Az előadottak után mondanunk is fölesleges, hogy mindezek tisztán telki szolgálmiak, s mint már magokban véve is dologbani jogok, egyedül telki lelkönyvi keblezés által szerethetnek, s mint telki szolgálmiak annyiban különböznek a telekkönyvi bejegyzés tárgyúal szinte szolgálható személyi szolgálomtól a hasznélvezet jogától, hogy míg a hasznélvezetre jogosított a vagyont annyi időre, meddig őt a hasznélvezet illeti, akár maga, akár más által használhatja, és díjért, vagy díj nélkül is más használata alá bocsáthatja, sőt elzalogíthatja: addig a szolgálmi jószágra való bejegyzés által szerzett telki szolgálmiak önkényüleg, valamennyi érdekeltet beleegyezés nélkül a szolgálmi jószágtól sem el nem különíthetők, sem más tárgyra vagy személyre át nem ruházhatók, (telekkönyvileg t. i.) tehát elszakasztva sem eladás, sem elzalogítás tárgyát nem képezik. — Az uralgó jószághoz tartóznak épen úgy, minthogy egy új épület állandékát teszi az anyajószágnak.

(Folytatás következik.)

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színház előtt.

LXXIV. Levél. „A szegény arszlánnó,” francia dráma. Nálunk még elő sem adatott, már is megkritizáljuk.

T. szerkesztő ur. Előadás után kritizálni, eső után köpönyeg, égett embernek tanácsadás, hogy biztosítsa a házát; ha rend volna a világon, még előadás előtt kellene megbírálni a darabokat; a hogy ime most én cselekszem. A lyonne pauvre most nyakrafőre adják Párisban; fekete máju kritikuskok ezt is szidják, mint a többit, könnyű véru publikum azt is megnézi százszor egymásután, mint a többit, s nálunk is hallani már nyilvános fenyegetőzéseket, hogy fordítják már s szinpadra fogják hozni. Muljék el tőlünk e keserű pohár. Halljuk, halljuk: mi baja lett egyszerre Kakas Mártonnak? tán biz erkölcsellenes a darab, s Márton az erény lovagja kiáll a közszemérem védelmére, vagy hiányokat fedezett fél a szerkezetben, nem üti meg a mű az euripedesi mértéket s Márton kritikus akar lenni. Nem biz én, nincs énnekem semmi nagy kifogásom a szegény arszlánnó ellen, csupán csak az az egy, hogy soha ennél unalmasabb históriát még nem fedeztem fel nyomtatásban. Nem háborgatom én a régi francia iskola matadorjait, megállták azok a sarat; volt bennük csodálatos mesézet, tüneményes szerelem, mesés nagy-lelkűség, korlátolatlan phantasia regéi; az ember nem hitt nekik, de gyönyörködött bennük s látta rajtuk a költő szellemét; a mostani francia drámairók elhagyták e szeretetreméltó hibákat s irnak most rettenetes mindennapi, nyomoruságos történeteket haszontalan, szívnélküli emberek eseményeiből, a miket elhiszünk, de unjuk magunkat rajtuk s nem látjuk bennök a költőt többé, hanem csak a pletykacsinalót. Illyen haszontalan pletyka ez az egész arszlánnó. Szerzője bebizonyította, hogy lehet drámát írni egy harmatcseppnyi szerelem hozzájárulása nélkül. Egy vén bolond férj, egy jellemtelen fiatal delnő, egy semmirevaló fiatal férj és egy fiatal semmirevaló nőtlén férfi, meg egy érdektelen becsületes asszony mendemondáz benne: az egész mendemonda azon alapul, hogy a fiatal férj a vén férj feleségének czifra-ruhákat, drága kalapokat vásárol, az arszlánnó elfogadja a csipkéket és kalapokat. S mihielyt azok megszűnnek, a pénztelen gavallért kilöki az ajtón. Egy gondolatja a szenvedélynek nincsen benne. A csomó megoldását egy masamód-árjegyzék idézi elő, a mit a hütlén férj helyett a megcsalt nő kezébe adnak, s a költő elégtétel egy zsidóasszony képében jelenik meg, ki az arszlánnót exequálja. Az író azonban elég cynicus azzal a fenyegetéssel végezni a tragoediát, hogy a ki ezt nem találja elég büntetésnek, az tudja meg, hogy az ifjasszony egyszer bizonyosan a rossz személyek kórházában fog meghalni. — Ennyire jutottunk. A tragoedia-írónak nem kellene többé a szerelem nagy tévedései, nem kellene az erős szenvedélyek; egy florentini kalap, egy crinoline elég az asszonyok meghódítására. Megengedem, hogy vannak némberek, a kiknek ez elég, de azokat még eddigelé a poézis ignorálta. A költő könnyebbnek találja a kintorrát csavarni, mint a lantot verni, a mi elég szomorú haladás. Az egész darabban az az egy tanúság van, hogy „ha a szeretődnök kalapot vásárolsz, fizess ki az árát készpénzzel; mert a feleséged kezébe találják küldeni a contót;” hanem ezt a maximát már Solon idejében tudták. Gyönyörű különben az a naivság, a melylyel szerző bevallja a dedicatióban, hogy a művének színrekerültét csak Napeleon herczegnek köszönheti; boldog ország, a hol az ember magas protectio útján nemcsak prefectté, senatorrá, tábornokká, hanem még költővé is lehet: „Ez a mű ugyan silány egy férczelmény, de hogy ha Napeleon parancsolja, elismerjük, hogy remekmű.” — Párisban azt mondják, hogy a szegény arszlánnó csak a tantiemek (írói díjak) kedvéért van írva; nálunk alkalmasint valami jutalomjáték kedvéért fog az színre kerülni. Akkor jó lesz, ha valami olvasnivalót hoz az ember magával a színházba, különben nagyon meg fogja unni magát.

Kakas Márton.

A schwarzenbergi hidegviz-gyógyintézet.

(Szepesmegyében.)

A Vasárnapi Ujság 25-ik számában a pesti hidegvizgyógy-intézetéről szóló cikk alatt azt a megjegyzést tette a szerkesztő ur, hogy a szenvedő emberiségre nézve ohajtandó volna, ha a budai és pesti drága intézeteken

kivül, hazánkban egyébütt is, hasonló, de olcsóbb gyógyintézetek keletkezének; mert „Lunkány elhallgatott, a szepesi Schwarzenbergől pedig semmit sem tud a világ.” Ezeknél fogva felhivatva érzem magamat, ezen igazi és természet szerinti gyógmód meleg barátjai és pártfogói figyelmét igénybe venni s mint a schwarzenbergi intézet tulajdonosa és igazgatója, ezen gyógyintézet jelen állapotját, és azt, hogy miért oly ismeretlen még a hazában, néhány sorban előadni. — 1846-ban Cornides Lajos, göllniczi lakos Graefenbergből haza jövé, azt az eszmét hozta magával, hogy majd Szepesmegyében is hasonló intézetet állítand. De Göllnicz vidékén, sehohsem talált alkalmas helyre és vízre; történetesen Wagendrüsselbe is jött, és ott beszéd közben azt hallván, hogy Wagendrüssel határán van egy Schwarzenberg nevű vidék, melly sok bő forrással és igen szép regényes tájjal bir, Cornides e helyre kirándult, Schwarzenberg igen bő és hideg vizét még jobbnak találta, mint a Graefenbergit, s csakhamar elhatározta több wagnerdüsseliekkel együtt, részvényes-társaság útján e helyen gyógyintézetet alapítani. A részvényes-társaság létre is jött, és 1847-ben július végéig egy hosszú faház annyira elkészült, hogy egynehány szobát benne használni lehetett; Cornides akkor oda ment több barátjával és ismerőseivel és használták a hidegvizű kurát a ő graefenbergi tapasztalásai szerint. — De 1848-ban, a mikor az építkezést folytatni akarták, új érdekek jöttek napvilágra, mellyek Cornides urat s barátjait más pályára vitték, s ez okozá, hogy az intézet, igazgató hiánya miatt egy időre abba maradt.

1853-ban mint kiképzett vízi orvos Bécsből és Graefenbergből visszatértem azon szándékkal, hogy — Szepesmegyének valamely alkalmas vidékén hidegvizgyógy-intézetet nyissak, hallottam, hogy Schwarzenberg létezik és 5 év óta elhagyottan áll, mivel az alatt senki az igazgatásra nem vállalkozott. Miután ezen igen alkalmas helyről meggyőződtem, bérbe vettem az el nem készült házat a részvényes-társaságtól, melly ezentul semmi költséget sem akart többé rá fordítani. Hogy legalább néhány vendégre alkalmasossá tegyem, mindjárt építenem kellett, és sikerült is, hogy még 1853-ban június elején újra megnyithattam, 8 vendég szobáskával. A siker kedvező volt, mert voltak vendégeim egész octoberig. Én akkor a megnyitást nemcsak Szepesmegyében, de a „Budapesti Hirlapban“ is kihirdettem.

Ez idő óta folyvást nagyobbítottam és építettem Schwarzenbergét, a mennyire csekély erőmtől telhetet, de még sem mehettem annyira, hogy az utolsó években minden vendégemet, kiknek száma évről évre szaporodott, kényelmesen elhelyezhettem volna. Épen, mert szűk volt a hely, nem láttam célszerűnek ujságokban is közhírré tenni, mert ha messziről jöttek volna vendégeim, kiknek szállást nem valék képes adni, többet árthattam, mint használtam volna ez által az intézetnek. Két év előtt sikerült végre Schwarzenbergét a részvény-társaságtól megvennem és mióta sajátom, kezdtem egy nagy kóház építéséhez, melly valahára e hónapban el is készült. Most már az intézet oly terjedelmes, hogy 30 vendégnél többet kényelmesen elhelyezhetek; azért ohajtanám, ha most minél nagyobb figyelem tárgya lenne. Kérem tehát az e tárgyat érdeklő kiséző közönséget, hogy az erre vonatkozó hirdetést a Politikai Ujdonságok közelebbi számaiban nagybecsű figyelméreméltassa. Ezuttal még csak ennyit: Schwarzenberg igen szép, regényes vidékkel, igen jó, friss, tiszta vízzel bir, számtalan forrásokkal, mellyekhez sétáutak vezetnek. Nyitva van majus elejétől october végéig. A betegek nálam ágybelit és minden a kurához szükséges készletet kaphatnak. A koszt és el látás az elismert graefenbergi modorban történik, még annál is nagyobb olcsósággal; egy személy heti költsége szoba, koszt és szolgálattal együtt nem több, mint 8 pft. — A betegségek gyógyításában, hála Istennek, eddig igen szerencsés voltam; előfordultak nálam már mindenféle betegek a legsúlyosabb bajokkal, más orvosoktól már feladva s többnyire egészen meggyógyulva tértek Schwarzenbergből haza. Számos példát hozhatnék fel; de legyen ezen első felszólalása Schwarzenbergnek elég a szives figyelem fölébresztésül. *)

Lumniczer Vilmos, intézet tulajdonosa és igazgató orvosa.

*) Sok szerencsét kívánunk a fiatal intézetnek. Legyen Schwarzenberg oly híressé mint, más tekintetben, legalább is névrokona — Montenegro! Szerk.

Irodalom és művészet.

— Legközelebb megjelent új könyvek *Heckenast* Gusztáv kiadásában: „Az elátkozott család.“ Regény, 2 kötetben. Irta *Jókai Mór*. A regény hazai életünkben merített való eseményeken épült, s némileg korrajznak is tekinthető; a mi már magában elég érdeket ébreszthet a magyar olvasó közönségnél, ha nem tudná is, hogy *Jókai* írta. Ünnepezt regényírónk művei között ez új munkája a legméltóbb helyet foglalja el. A díszesen kiállított két kötet ára 2 pft.

„*Adomák és jellemvonások a magyar huszár életéből*“ Összegyűjté egy *kiszolgált huszár*. — Ez a „kiszolgált huszár“ aligha nem valami régen szolgáló embere az irodalomnak, mert az *adomák* összeállításán, kidolgozásán s a nyelven némi csint veszünk észre, mit az efféle *adomagyűjteményeknél* nem igen szoktunk meg. A 180 lapra terjedő kötet ama szép huszárelétekből sok mulatságos és gyakran szívmelől olvasmányt nyújt. Előre meg vagyunk győződve a munka kelendőségéről s kiadását szerencsés gondolatnak tartjuk. Ára 48 pkr.

„*Toldi*.“ Költői beszély. Irta *Arany János*. Új népkiadás. Fámetszetekkel díszítve. A koszos költőnek e classicus jelességű művét ki ne bírná? s a ki nem bírja még, ki ne ohajtana? Ki ne kívánna, hogy ez örök szépségű mű a palotáktól a kunyhóig minden magyar ház asztalán illő díszes helyet találjon? A munka kiadója most alkalmat nyújt mindenkinek, hogy ahhoz e csinos új népkiadásban 30 pkrért hozzájuthasson.

„*Utmutatás a szemléleti számlálás és számolásra*, a számjegyek írása- s kimondására.“ Irta *Hermann János* cs. k. isk. tanácsos. Fordította *Mészáros Imre*, alesperes és plébános. Igen használható, gyakorlati irányú tankönyvecske, mellyet az e szakkal foglalkozó tanítóknak s növendékeknek legjobb lelkiismerettel ajánlhatunk. Ára 20 pkr.

△ Megjelent a pápai kath. gymn. néhány tanára által kiadott „*Ifjusági Plutarch*.“ I. füzet. Tartalma: Sz. Benedek, Sz. Imre, Albertus m., Hunyady János, 16-ik Gergely, Pázmány Péter, Horváth István, Sz. Ágoston, Homer, Garay János, Dürer (Szűz) Albert és Pál, Sz. Vincze. A füzet 16 ivre terjed. Egy kötet bolti ára 50 pkr. — Az „*Ifjusági Plutarch*“ első füzetét megjelenvén a megrendelt példányok Eger-, Pest- s Pápáról küldetnek szét. Azon t. cz. megrendelők, kik a példányok árát *utólagosan* küldik be, fölkeretnek, hogy leveleiket a pápai gymn. igazgatóságához czimezni sziveskedjenek. Megrendelések még folyvást fogadtatnak el.

+ (*Új latin-magyar szótár*). A *Finály Henrik* és *Régeni István* által szerkesztett „*Latin iskolai szótár*“ első (latin-magyar) része megjelent, s *Stein János* kolosvári könyvtáros utján megszerezhető. E munka nagy hiányt pótol, mert a Páris pápai s hasonló régi szótárak nem felelnek meg a jelen kor igényeinek.

— Sopronban megjelent: „*Cs. kir. csendőrbeszámoló szabályrendeletek*“, összezséde, magyar és német szöveggel szemközt összeállította s a magyarországi cs. kir. főkörmány engedelmével kiadta *Hanzely János* a magyarországi cs. kir. államszámvevőségnek, jelenleg a soproni cs. kir. helytartóság számvevői osztályánál alkalmazott számtisztje. A csendőrségi intézet főállásától fogva kibocsátott felsőbbbéli rendeletek egyedül csak a kormánylapokban elszórtan találtatván: a községek előljárói, jegyzői, a szolgabírói hivatalok és az ezen intézettel más különben is érintkező hatóságok azokat most összeszedve, mintegy leltárban, olvashatják. E gyűjtemény főalakán látja a község sok oldalu kötelezettségét a csendőrség irányában; de láthatja íme is illetményét, s meddig terjedhet jogos követelése. A netalán fölmerült félreértések és surlódások megszüntetését csakis e gyűjtemény tartalma fogja eszközölhetni. A laktanyai tervrajzok, mellyek e gyűjteményhez csatolva, a házagot pótló műbecsét még nevelik. Kiadatott *Romwalter* betűivel Sopronban. Ára 2 ft. pp. Kapható a fennevezett szerzőnél.

— A „*Sárospataki füzetek*“, protestáns és tudományos folyóirat második folyam II. füzetének tartalma: „*Egyháziasság*. *Simon J.* — Népiskolai tervezet (folyt.) *Árvai J.* — A szeptemberi evangy. szövetség gyűlés. III. *Tiszai.* — *Jéna Vályi P.* — *Tárca* m. prot. egyháztört. kuttók I. *Nánási* emlékirat. *Varga L.* 2. Szikszói emlékirat. *Erdélyi J.* Könyvbírálatok. Egyházmegyei gyűlések. Prot. világhronika stb.“

+ (*A „Marosvásárhelyi füzetek*“) tudományos és szépirodalmi folyóirat május-június: füzeté, mint halljuk, megjelent. Tartalma következő: „*Tájékoztató olvasóinkhoz*“, a szerkesztőtől. „*Tanulságos levelek urambátyámhoz*“ *Mentovich Ferencztől*. „*B. szentkereszt kard*“ Sz. J-től. „*Az urbériség kérdése a székelyföldön*“ Z. „*Közlemények Humboldt irományai-ból*“ *Mentovich F-től*. „*Hazaszeretet nevelési szempontból*“ *Molnár J-től*. „*A székelyek szabadságlevele*“ *Dózsa Dánieltől*. „*Gyásznapok 1595-ből*“, *A székelyek szabadságlevele*“ *Dózsa Dánieltől*. „*Rövid előző a tárcához*“, — „*Maroskeleti tüzkármótó intézet*“ *Száva F-től*. — „*Lipcei, ugyanazért mégis idevaló*“ *Y-Z-től*. — „*Borászati közlemények*“ ajánlása. Ajánljuk e sokat ígérő vállalatot a közönség figyelmébe.

— Megjelent, s Magyar Mihálynál kapható a következő kis humorisztikus munka: „*Szeszélyes orvos, vagy gyógyászati rendelkezések a szenvedő s vigadó emberiség számára*.“ Irta *Kmetty István*. — Szintén e munka írójától, *Kmetty Istvántól*, egy előfizetési felhívást veszünk egy 1859. évi „*Dongó*“ című humorisztikus képes naptárra. Az előfizetési díj 1 pft., melly szeptember 30-ig a nevezett kiadóhoz *Félegyházára* küldendő. A felhívás figyelmet gerjesztő. Egy hosszú rébusz is van benne, mellynek 15 megfejtője 3-3 pft. áru könyvet kap a naptár kiadójától.

+ („*Mátyás király*“) cím alatt *Szigligeti* közelebb egy új drámát végzett be, mellyről előre is sok dicséretet mondanak, a kik olvasták.

— *Viskelety Béla* tehetséges fiatal festészünknek egy szép haladást tanúsító új művét adta ki *Vahot Imre*. Címe „*Mátyás az igazságos*“; a nagy király benne trónon állva jelenik meg, a mint az ellene pártoskodó főurakat maga részére megnyerve, kibékíti. A kép köre rajzolása és nyomása (*Reiffenstein* bécsi intézetében) hibátlanabb, mint a művész korábbi nagyobb historiai képénél tapasztaltuk. A képet a „*Napkelet*“ előfizetői kedvezőbb föltételek mellett kapták; bolti ára 4 pft.

— *Ifjusági irodalmunk* egy érdekes s tanulságos munkával szaporodott. *Remellay Gusztáv* „*Józsa, a kis jancsár*“ című munkája e napokban, tehát épen jókor, mert most van a próbatételek, s így a könyvajándékok ideje, megjelent. E történelmi elbeszélésből a kis *Józsa* s a kis *Csiky Eszter* viszon-tagságait olvasva, mulatva tanulhatja meg az ifju a Zápolya-kor történetét, s egyszersmind szép geographiai ismereteket is merithet. — Ezen két csinos, *Viskelety* által rajzolt, *Rohn* által metszett képpel ékesített munka ára 24 pkr.

○ *Boross Ádám* előfizetési felhívást bocsát ki, egy „*A szomszédok, vagy a falu bírója*“ című humoristicus regényre, mellyet mint első dolgozatát mutatja be az olvasóközönségnek. A munka legalább 16 iven nagy tizenhatod-rétben fog megjelenni, s tesz két füzetet. Előfizetési ár 36 pkr., a bolti ár 50 pkr. leend. A gyűjtő minden 10 előfizető után egy ingyenpéldányt nyer. A munka megjelenik ez év october elején, s így az előfizetések sept. 6-ig be-küldendők vagy Magyar Mihály könyvkereskedésébe, vagy a szerző szállá-sára (kerepesi-ut 68 sz., *Beniczky-ház*).

+ (*Pápai kölcsönkönyvtár*) nyitattott, hol 30 krnyi havi díj letétele mellett a francia, német és magyar legújabb termékeket megkaphatni olvasás végett. — Pesten épen kétszer annyi havidíjt kell fizetni a kölcsön-könyvek használatáért.

○ (*Pályázat*). A gr. *Károlyi István* által kitűzött 140 pft. jutalmat a paraszt gazdaságok rendezésére nyolcz pályázó közül *Kenessey Kálmán* nyerte el.

+ (*Lisznyai Kálmán „Dalszongórja*“) pár nap alatt meg fog jelenni.
+ (*Beöthy László*), korán elhunyt humoristánk sírját, legközelebb már díszes márványemlék fogja jelölni.
+ (*Meyerbeer*), a jelenkor legünnepelebb dalműszerzője, ismét egy vig operát nyújtott be a párisi opera-comiquehoz. Szövege hir szerint egy bretagnei mese.

+ (*Reményünk lehet*), hogy *Doppler Ferencz* kitűnő fuvolajátékát nemsokára ismét élvezhetjük, mert, ugy halljuk, hogy e jeles művész hajlandó volna a nemzeti színházhoz előbbi állására ujlag visszatérni, mi pedig hajlandók vagyunk hinni, hogy az igazgatóságon nem fog mulni ujlag leendő szerződésének.

○ (*Wajdits József*) Nagy-Kanizsán, Zalamegyében, egy „*könyv-, mű- és hangszkereskedést és egy magyar, német és francia kölcsönkönyvtárt és könyvkötő-intézetet*“ nyitott meg. A legnagyobb elismeréssel üdvözljük dicséretes törekvését, s ajánljuk azt *Somogy és Zala* fiainak figyelmébe, kik már régtől érezvén egy illy intézet hiányát; nem kételkedünk, hogy sietni is fognak azt megérdemelt pártolásukban részesíteni.

+ (*Kasay Lajos*) fiatal festészünk közelebb *Petőfinek* könyvomatú mellképe jelent meg életnagyságban, melly kép az ifju festész iránt igen szép reményekre jogosít. Szerzőnek szándoka irodalmunk s művészetünk legjobb-jait egyenkint hasonló nagyság- s alakban kiadni. Nem kételkedünk, hogy e korszerű vállalat nagy népszerűséget fog kivívni, s a közönségnek érdemlett pártfogásában részesülend.

+ (*Szigeti vendégszereplését a szegediek*) nagy tetszéssel fogadták. „*Béldi Pál*“-ban lépett föl először *Julius 1-én*, bucsuelőadásul pedig saját jeles művét, a „*Vén bakancsost*“ választotta, s *Ericsi* szerepében olly furorét csinált, hogy a szegediek még most is nevetik. *Szigeti* ez alkalommal a halhatlan *Ericsi* arcképét kiosztogatta emlékül a színházi közönség közt. *Julius 2-án* *Klivinyi* híres halfőzönél nagyszerű halestélyt rendeztek a jeles művész tiszteletére. A válogatott vendégkoszoru igen kedélyesen mulatott egész reggelig.

+ (*A szegedi színházat*) folyó évi szeptember 1-től *Szabó József* szin-igazgató vette ki; a szabadkai színházat pedig a jövő téli szakra jelenleg *Esztergomban* működő *Pázmán Mihály* nyerte el, ki azonban, mielőtt odamenne, míg a bajaiakat is hir szerint meg fogja látogatni augusztus végével.

+ (*Pécsről*) írják, hogy az ottani színházat *Molnár György* debreczeni szinigazgató vette ki felévre. A kaszinó megígérte, hogy a magyar szinészetet minden kitelhető módon gyámolítani fogja. E kaszinó hetenkint egyszer zene-estélyt rendez; mult hó 30-án pedig fényes táncvigalmat tartott.

+ (*Új zeneművek*). *Rózsavölgyinél* a napokban következő zeneművek jelentek meg: „*Csepei emlék*“ (magyar, zongorára) szerző *Székely István*; ára 24 pkr. „*Második szerelem*“ csárdás, szerző *Kecskeméty Józsi*; ára 24 pkr. s „*Győri emlék*“ csárdás, szerző *Farkas Miska*; ára 30 pkr.

+ (*A július—augusztusi képtárlat*) nyolczvan festvényt számlál, mellyek közül 60 darab egészen új, 20 pedig a régiebb kiállításokból maradt fenn.

Egyházi és iskolai hírek.

△ (*Császár Ö Felsege*) megengedni méltóztatott, hogy a soproni *Orsolya-szüzek* conventje számára leányiskola építése végett egy száztólit kamatozó 20,000 pftnyi kölcsön adassék a magyar tanulmányi pénzalap több-letéből, 1861. évtől kezdve tíz 2000 fnyi évi részletekben visszafizetés s a kölcsönnek az új iskola-épületre teendő biztosítása mellett.

△ *Mihálka Antal* nevelőtintézetében az illető szaktudományi próbatétek e hó 23., 24. és 26-án mentek végbe.

△ (A pesti német főreáliskolák) növendékeinek jutalomdíjaira a városi tanács 100 pftot utalványozott.

△ (Az aradi ref. egyház) nevében annak presbyteriuma felszólítást intéz az illetőkhöz az aradi ref. fiu- és leányisola fölségelésére. A gyűjtők a segélyt, vagy a tisztántuli superintendensi hivatalhoz Debreczenbe, vagy egyenesen Aradra sziveskedjenek küldeni. A szeret, ha csak filléreket adna is, fölötté becses leendő az, a mi közös mennyei atyánk, az Isten előtt. (P. N.)

△ (Népiskolákban) az egyformaság végett elrendeltetett, hogy vallási oktatásnál csupán a kiszabott kátét lehessen használni, és semmi egyéb tankönyvet.

— (Tolcsváról, Zemplén megyéből) igen meleg elismerést tanúsító sorokat vettünk az ottani, jun 27-én tartott iskolai vizsgálat eredményeiről. A meglepő siker Török István lelkész és tanító érdeme, kinek e kettős hivatás alig néhány hónap óta teljesen igénybe veszi minden idejét s erejét.

— (A tatai négy osztályú izraelita minta-iskolában) működő Widder ur, ki az iskola megalakulása óta fáradhatlan buzgalommal neveli és oktatja a reábizott ifjúságot, nem elégedett meg az eddigi szép eredményekkel, hanem a már ugyis künn és benn, csinosan elrendezett iskolában igyekezett a testgyakorlatnak is hajlékot adni. El is éré célját; nem gondolt azzal, hogy koldulnia, kéregetnie kellett. Fáradozása nem is volt sikertelen, mert most iskolánkat egy pompásan elkészült testgyakorló intézet díszesíti, és elismerésre méltó először azon adakozások, mellyek rövid idő alatt névtelenül hozzá beküldtek, továbbá azon részvét, melylyel ifju Oblat J. ur magát ez iskola irányában kitünteti. Meglepők azon gyakorlatok, mellyekre illy rövid idő óta a növendékek betanítottak; s azoknál gyakran nagyszámu előkelő közönség, urak és hölgyek, cs. kir. katoná-tisztek számosan gyülekeznek össze, és megelégedésüket nyilvánítják. M. A.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (Temesvárott a gyárak száma) egy ujjal szaporodott. Ugyanis a „Delejtű“ szerint Artner Jenő ur ott egy vegyész gyárat állított a vadász-erdő közelében, melly eddig értéktelenül hevert anyagokat fog fölhasználni. Szükségkészítés és tisztítás, finom enyv (gelatin) és bizonyos kénkö-készletek készítése és borkő-tisztítás lesz egyelőre tárgya és gyár munkásságának. — Ugyancsak e lapban olvassuk, hogy b. Sina György folyó évi június 1-én a temesvári gazdasági egyesület tagjainak sorába lépett, és ez alkalommal a nevezett intézet céljainak előmozdítására 200 pftot ajánlott, továbbra pedig évenként 25 pftot ígért.

△ (A lépfene) Tisza-Kürtön a marhák közt kiütött; az előjáróság már intézkedett is a baj tovarapozásának gátlására.

△ (Erdély bányászata) a múlt 1857-ik évben 10,755 személyt foglalkoztatott. A bányavállalatok száma 1323-ra ment, és pedig ebből a kincstáré volt 135, magánosoké 1188. A bányatermékek összes értéke 2,239,225 pft-ra tehető.

△ (Fiumében papirgyárt) szándokozik b. Bruck fölállítani, melly a papirt kukoricazelevelekből fogja készíteni.

Természeti ritkaságok.

— (Késdarab egy tehén tüdejében.) Tata, jul. 13-án. E napokban egy igen ritka s nevezetes fölfeledést tettem, mellynek közlését nem tartom érdektelennek. Szombat este, u. m. f. hó 10-én, hivatásomnál fogva a vágóhidra hivatám, egy tehenet saktolandó (levágandó). — Én a tehenet saktolám és (izraelita) szokás szerént a tüdő vizsgálat alkalmával tapasztaltam, hogy jobb oldalán a tüdő igen hozzá vala az oldal-csontokhoz növe, és azonkívül a tüdő egyik ága a szívbóllyaghoz növe és rajta hosszukás sebforradás által benőtt keménység érezhető. Én a tüdő nevezett ágát, a mint lehetett, gyökétől szabadítam, a hosszu seb hegyét fésőleg hasítam, és ime abból egy kécs hegye mutatkozék. Az egész darabot tüstént magammal elvívém. Következő napon, u. m. vasárnap, szerencsém vala dr. Förstner József urat házamnál tisztelhetni, s e ritkaságot neki megmutatám. Ohajtására a sebet azonnal ketté hasítam és abból mintegy három hüvelyk hosszúságu vas kést vettünk ki. Dr. F. ur nem keveset csodálkozott e látmányon, kivánságára a tüdőrészt késsel együtt ő hozzá küldém és ő ezen páratlan ritkaság valóságáról dr. Kempfner J. és dr. Hamar tisztársait is meggyőzé. — A mint hallom, a nevezett orvos urak ezen esetet a bécsi boncztan tanárával szándékoznak közleni. Nevezetes leginkább az, hogy a tehén igen egészségesnek látszék, kövér is volt; a saktolás után is olly erősen fujt, mintha tüdőjének soha baja nem lett volna. — Közli Márkus Albert.

Közintézetek, egyletek.

* (A magyar tudóstársaság nyelvészeti osztályának) július 12-ki szakülésében a titkár egy codexet mutatott be s ismertetett. Ez egy régi magyar ref. imakönyv. E mű feletle ritka, csak két példánya ismertetik. Szerzője Kürti István, szeredi ref. predicator. Keltének kora a 17-ik század eleje.

+ (Az első magyar festészeti akademiát) gyámolító társulat tagjainak névsora 1856/7 évről megjelent. E kis munkácskából többek közt arról is értesülünk, hogy a múlt évben a társulat költségén 14 növendék nyert a festészet és rajzolásban oktatást. A társulat bevétele pénztári kimutatás szerint 2017 ft. 3 kr., kiadása 1744 ft. 34 1/2 kr. volt.

+ (Nogradmegyéből) írják a „P. Naplónak“, hogy az e megyében több mint 25 év óta fonnállt „Nemzeti Intézet“ című egyesület, mellynek célja a nemzeti nyelvnek ösztöndíjak és iskolai könyvek osztogatása által eszköz-

lött terjesztése volt, a m. kormányzáság által megszüntnek nyilvánítottván alapító és segélyző részvényes tagjai a megyefőnökség által levélben egyenkint fölszólítottak, hogy a kitűzött határidőig nyilatkozzanak, hova kívánják alapítványaikat fordítani?

Balesetek, elemi csapások.

— (Elemi csapás.) Felső-Gömörmegyébéli Ochtina és a kelet s nyugotnak fekvő helységek felett, jul. 7-kén iszonyu zivatar és jégzápor vonult el. Már a „Kohut“ nevű hegy legmagasabb csucsán reggel óta fekvő felhő roszat jósolván, (délutáni 5 óra tájban már messziről hallottuk a vészhozó zápor gást), hirtelen indult meg folytonos dörgés között a sebes zápor, később keverve jéggel is, melly azonban nem soká tartván, még nem nagy kárt okozandott vala. Ekkor ugy látszott már, hogy a zivatarnak vége, midőn egyszerre egy fehér felhőből, nagy galambtojásnyi, sőt nagyobb jég is, eleinte csak magában olly iszonyu erővel, hogy csak egy ropogtak a háztetők, aztán nagy eső kíséretében kezdett hullani, s haragját rajtunk töltvén, nagy pusztítást hagyott maga után. A dohányt, melly a Csetnekhez közel fekvő s volt egy minőségű dohányt termesztő helységünk egyik jövedelmi forrása, s melylyet e száraz évben nagy ügygyel bajjal tudtunk ápolni, semmivé téve, az őszi és tavaszi vetés egy harmadában leverve, a krumpli s minden fözelék lerongálva, a szénának, — melly az idén nagyon szűken termett, — egy részét beiszapolva, a felszántott és megtrágyázott ugarföldek nagy részben lemosva, ugy hogy a kár tetemes s a jövőbe való kilátás nem kevésbé aggasztó nemcsak a földművelő, de a felsőbb mivel osztály részéről is. — S ha kérdem valaki: A sok dohány és gabonatermésből volt-e csak valami is jégkár ellen biztosítva? — fájdalommal kell megvallanunk: hogy semmi! — e szerint a kár megtérítését Istenen kívül senkitől sem várhatjuk. De hiszem, hogy ennekutána másképen fogunk gondolkodni. Múlt évben helységünkben 19 hála égett le, s miután a szomszédok látták vala, hogy a kik biztosítva valának, elsőik építkeztek föl, most seregestől biztosítják házaikat az első általános magyar biztosító társulatnál; — most a jég egy évi fáradságunkat tönkre tevő talán e szomorú lecke arra birand, hogy ezután terméseinket és dohányainkat is a jégkár ellen biztosítjuk. — Adja Isten! — — Annak bebizonyítására, mennyire van még elterjedve a balhítőség és babona, szolgáljon adatul azon körülmény; hogy némellyek pedig a miveltebbek közül is azt mondák: mi szerint a nagy jég és zivatar azért jött helységünkre, mert egy meghalt gyermeket egy házból a másikba vittek át eltemetés végett, — de meg nem gondolák, hogy ezen Istentől jövő nagy csapás, leginkább azoknak szól helységünkben, a kik vallás és templom megvetők, paráznalkodók, istenkáromlók, iszákosok, irigykedők stb. stb. A mivel bennünket az Isten, érdemünk szerint látogat, azt egy meghalt gyermeknek róni fel, legkimélőbbben szólva balgaság. — B. K.

* (Jégverés.) E hó 5-én Szalács, Ottomány, Gálospetri, Értarcsa, Érmihályhalva, Érsemje, Érkeserü községekben tetemes kárt tett a jég. Most bánják az illetők, hogy az első magyar általános biztosítótársaság ügynekének biztosításra ösztönző szavára nem hajoltak. Kivált a dohánytermesztők vallottak sok kárt. Egyébiránt a dohányra nézve nagy mértékben vétették igénybe a társulat, melly olcsó díjai és gyors kártérítései által már is teljes mértékben kiérdemelé a közönség pártolását.

Mi újság?

* (A pesti magyar nemzeti színház alapjához) gróf Károlyi György 25,000, b. Sina Simon 25,000, hg. Batthyányi Fülöp 10,000, gr. Károlyi István 10,000, gr. Andrássy Manó 10,000, gr. Andrássy Gyula 10,000 és gr. Andrássy Aladár 10,000 pftot adott.

+ (A duna-földvári tűzkárvallottak javára) f. hó 14-én rendezett hangversenyben, mint ottani tudósítók írja, következő hölgyek és urak működtek közre: Jókainé, Kaiser-Erntné, Füredi és Stoll Pestről; Nyitrai Rudolfa k. a. Csolnoky Imre, ennek leánya Constantia k. a. s fiai Sándor és Pál, továbbá Jehn Alajos, Keller Antal, Mezei Antal, mindannyian D.-Földváról; Szauter János, Uhlein Ferencz, Geyer János Paksról; Skultéty János Kömlődről; Molnár Péter Bölcsekéről. — A hangverseny műsora következő volt: *Első szakasz*: 1. „Panasz“ négyes, hangszeren a Csolnoky család által. 2. Ária, Verdi „Lombardok“ című operájából, Stoll ur zongorakísérete mellett éneklé Kaiser-Erntné assz. 3. „Északi rózsa“ kettős, zongorán és hegedűn, Nyitrai Rudolfa k. a. és Jehn tanár ur által. 4. „Magyar népdalok“ Stoll ur zongorakísérete mellett éneklé Füredi. *Második szakasz*: 5. „Irmuska és dajkája“ négyes, hangszeren Jehn, Mezei, Keller, Molnár, Csolnoky s több ur által. 6. „Az özvegy“ Vörösmartytól, szavalta Jókainé. 7. Erkel F. „Erzsébet“ operájából párdal, Stoll zongorakísérete mellett éneklé Kaiser-Erntné és Füredi. 8. „Hymnus“ Kölcseytől, zenéje Erkel által a tanodai ifjúság által. Ez utóbbi azonban, főleg a nagy hőség miatt egészen elmaradt. A hangverseny pénzbeli eredményéről tudósítók hallgat, mint-hogy levele keltéig a számadások még be nem zárattak; annyi azonban bizonyos, hogy igen jelentékeny összeg folyt be, mert a hangverseny-terem szorongásig megtelt. (Mint multkor irtuk, 3700 pft. körül gyűlt be az előleges számítások szerint).

+ (Bolnai gróf Bethlen Miklós), ki ezelőtt pár évvel nemzeti színházunknak rendes tagja volt, külföldi utazásából visszatérvén, művészeti tanulmányait mint halljuk, október elején szándékozik bemutatni a pesti magyar közönségnek.

+ (Liszt Ferencz) a külföldi hírlapok szerint egy részvényekre alapítandó bécsi zeneakademiát tervezne 500 ezer ft. tőkével.

— (Bogya Rózsa k. a. nem tulkövetelő.) Több hirlap közelebbi számában Bogya Rózsa kisasszonyt érdeklőleg azt olvastuk, hogy a nemzeti színház igazgatósága által néhány föllépésre felkérve, ezt elfogadni kész, ajánlata azért nem fogadtathatott el, — mert „Bogya Rózsa kisasszony követeléseit nagyon túlzottak s a nemzeti színház pénztára által nem teljesíthetők valának.“ Közelebbi értesülés után az igazság érdekében ki kell nyilatkoztatnunk, miszerint Bogya Rózsa kisasszony követelése, az itt szereplő vendégművészek igényeihez képest nem voltak túlzottak. Azt kívánta ugyanis Bogya Rózsa k. a., hogy egyes föllépései 100 pftal jutalmaztassanak, a belépti árak azonban kivéve az első és utolsó föllépést ne legyenek fölemelve. Pedig tudva van, hogy külföldi művésznöket egyes föllépéseikért 500 pftal is jutalmazunk. Ennyit irhatunk biztos kulföböl. Bármint legyen egyébiránt a dolog, sajnáljuk, hogy a magyar közönségnek nem jutott alkalma, azon művésznő előmeneteléről meggyőződni, ki rövid idő alatt a külföldön oly hírnévre tett szert, minőt itt évek óta kivívni nem lehet szerencsés. Jeles énekesnőnk hazája iránt most is a legtisztább s legforróbb kegyelettel viseltetik; legközelebb pedig jövő augusztus hóban Bergamóban Olaszhoz legkitünőbb énekeseivel 10-szer fog föllépni, onnan utját Párisba veendő, hol az olasz operához, mint már írtuk, a legkedvezőbb föltételek mellett van szerződötve.

△ (Az osztrák birodalomban) csak 10 millió akó sör fogy el évenként, E szerint majdnem négy lakosra esik egy akó, a mi bizony nem sok volna (annak, a ki szereti).

+ (A bécsi vendéglősök) mindenképp iparkodnak üzleteiket emelni. Így nemrég egy vendéglős estélyt rendezvén, 24 kr. belépti díj mellett minden egyes vendégét lefénképezette s a hü arczképpel ingyen kedveskedett eredetijének.

+ (Fölszólítás a vidéki színészet tagjaihoz.) Alóirt szerencsés levén a jövő színiévzakra a szabadkai színházat megnyerhetni, tisztelettel szólítja föl a vidéki színészet mindkét nembeli t. cz. tagjait, hogy kik vele e vállalatban közreműködni ohajtának, illető szerepöküket, s föltételeiket tartalmazó bérmentes leveleikkel legyenek szivesek fölkeresni f.évi augusztus 20-ig Esztergamban. — Esztergam, július 15-én 1858. Pázman Mihály s. k. szabadkai színigazgató.

— Komáromból írják jul. 4-ről: Közel két hónapja, hogy Csabai Pál igazgatása alatti ének- és színműtársulat városunkban működik, s minden kitalálható módon igyekszik az itteni közönségünk pártolását megérdemelni. Ugyanis a közelmúlt előadások folytán volt szerencsése az érdemes igazgató urnak — önhasznót mellőzvé — Feleki Miklóst és Munkácsy Flórá, a pesti nemzeti színház rendes tagjait vendégszereplésre megnyerni. De a részvét sem maradt el, mert a forró idő dacára, Szarka János ur jól felszerelt nyári színháza naponkint zsufolva tele volt. Még most is, miután a kedvelt vendégek eltávoznak s a derék társulat működését köztetszéssel folytatja, minden alkalmat megragad az igazgató, az előadásokat minél érdekesebbé tenni. A mult napokban városunkon keresztül utazó ugynevezett „harang-hangász“ skót társulatot volt alkalma három hangversenyre megnyerni, kik is a nagy számú közönséget szép operarészletekkel, a Luiza csárdással s a kedvelt Hunyady-indulóval mulattatták. Az előadott darabok közt első helyet foglalnak el: „A tücsök“, „Czigány“, „Szökött katona“, „Marcsa, az ezred leánya“, „Három szín“, „Két Barcsai“, „Gróf Essex“, „Dózsa György“ stb. Ohajtjuk, hogy a derék színtársulat fáradozása gyümölcsöt teljes mértékben élvezhesse.

— H. S.
+ (Kese ember). Bernáton Küküllőmegyében nemrégiben nagyon furcsa eset adta elő magát, a mi megérdemli, hogy megénekeljük. — Egy fiatal oláh ittás fővel a fübe lefeküdt. Ebben ugyan semmi furcsaság nincs, mert ily dolog más becsületes emberen is könnyen megeshetik; valamint azt sem lehet valami szemén szedett furcsaságnak nevezni, hogy az oláh ifjunak, midőn lefeküdt, haja és bajusza oly fekete volt, mint a korom: hanem bezzeg furcsa az, hogy mire fölébredt, haja és bajuszának az a része, mely a füvel érintkezett, ugy megfehéredet, mint a hattyu, mialatt a másik rész előbbi égszínét hűségezen megtartotta. A furcsán járt oláh ifjut most a környékbeliek kese embernek nevezik.

△ (Haleső.) A „K. K.“ írja, hogy Kolosvárott e hó 14-én éjjel nagy vihar dühöngött s virradóra a b. középutczában ezernyi hal boritá a földet, ugy hogy sokan egész kalappal szedtek össze. A legnagyobbak 3—4 hüvelyk hosszúak voltak.

○ (Bevándorlás.) 1857-ben csak a nagyváradi közigazgatási területre összesen 241 egyén vándorolt be e nagy Németországból. — Az oldenburgi nagyherceg pedig Magyarországon nagy földbirtokokat szándokozik összevásárolni, hogy azokat oldenburgi bevándorlóknak engedje át.

△ (A szegszárdi takarékpénztár) a dunaföldvári tűzkárosultaknak 200 pftot adott.

* (A dunagőzhajózási társaság igazgatósága) a bécs—pozson—pesti vonalon a szállítási árakat leszállította. A ki a visszautazási díjat is leteszi egyszerre, az fizet Pest—Bécsig első hely 10 ft., második hely 7 ft.; Pozson—Pestig és vissza első hely 7 ft. 30 kr., második hely 5 ft.; Bécs—Pozsonig és vissza első hely 3 ft., második hely 2 ft.

+ (Balaton Füreden) a fürdő vendégek száma f. hó 7-ig 559 volt.

+ („Amerikai világkiállítás“) czim alatt Friderik urnak panorámája látható a „magyar királyhoz“ czimzett szállodában. — A fényrajzolt képek igen érdekes látványt nyújtanak, a legjelentéktelenebb tárgyakat is egész a családásig híven tükrözik vissza. A kik Amerika regényes tájait, nagyszerű városait látni szeretnék, ohajtásuk kevés fáradság s csekély költség mellett teljesül, ha e panorámát megtekinteni nem röstelik. Látható itt a hires ni-

garai zuhatag, a Niagara fölötti nagyszerű függőhid, New-York, Philadelphia, Boston, Washington s egyéb világhírű városok természetes nagyságban. Külön megtekintésre készen áll itt egy kis szekrényke géptani stereoscop-készlettel, mellyben egy csavarszeg forgatására egymásután 24 kép tünik elő; természetes nagyságban híven ábrázolván a fényrajzolt tárgyakat. Különösen érdekesek ezek közt az egyiptomi és nubiai nagyszerű romok, mellyeken a néző nem győz eléggé elmerengni, s akaratlanul is eszébe jut azon igen ismeretes, de föltötte gyakran feledni szokott mondat, hogy: „minden mulandó az ég alatt.“ Friderik ur csak rövid ideig szándokozik itt tartózkodni, azért siessenek, kik ez érdekes „világkiállítást“ meg akarják tekinteni. Látható reggeli 9 órától esti 8-ig 20 kr-ért; ha legalább ketten mennek együtt, fizet csak 15 krba kerül egy-egy személynek. — Gyermeknek csak 6 kr-ért fizetnek.

Vidéki levelezés.

Szolnok, jul. 12. (Kasinóból. Nagykörösi és Csécsei zenebanda. Kávéház. Színészet. Tűz). Az új kaszinó megnyitására, K. . . ur, mint háztulajdonos, szép társaskörű bált rendezett, melly f. hó 10-én fényesen meg is tartatott. Zeneszék, az elhírhedt nagykörösiek valának, kik az eredeti csárdásokat ugyancsak láb alá húzták. A csécseiek, (Nógrád) kik most az alföldön utaznak, kedves csárdásaikkal minket is megleptek. 20 éves fiu köztük az első hegedős. Ily fiatal főben annyi tehetséget nem igen képzelhetni. Hegedűje csakugy sirja-rijja a nótát. Különösen a lassut, nagyon érzéssel tudja játszani. Leginkább egy darabja ragadott el, midőn imitt-amott a hegedű hang közé, fuvolahangokat is kevert. E hangokat g huron játszotta. Mint mondja: ilyenkor a hegedűt egészen másképp kell hangolni, melly hangolásnak megtanulására félév is szükséges. Játékukban tiszta harmonia van, mi cigánynál igen ritka. Karmesterükkel együtt 9-en vannak. A nagykörösieket sokkal felülhaladják.

Az általam már említett kávéház fölépítése 15,000 pftba került. 30 évig az építető birtokában lesz, hanem azután a város tart rá igényt. Rövid idő múlva, mint hirlik, gőz és meleg fürdőt is akar építtetni ugyanazon helyiségen az illető ur. Hideg fürdője már van a Tiszán.

A nálunk működő színtársulathoz 7 jelentékeny tag (hírezerint: még többen is jönnek) csatlakozott. Az igazgató most már méltán elmondhatná, hogy erős lábón áll (21-en vannak) társulata, igen, elmondhatná, ha a szerep kiosztáskor (sub rosa mondjuk) egy kissé vigyázóbb volna, és az illető színészek egyéni tehetségeire szigorubban ügyelne. — Ennek hiánya bebizonyult: „Egy nő, ki az ablakon kiugrik“, „Kisertet és csizmadia“ művekben. Különben, ha kis hibára nem nézünk, némely darabot jól is adtak. — Azok pedig e következők: „Angolosan“, „Lovoodi árva“, „Gróf Szapári Péter“, „Szökőév, vagy a nők szabadalma“, „Tamás bátya kunyhója.“ E művekben többen jeleskedtek, különösen Feketéné. Ha valakinek eszébe ölenek, kosszorut dobni a színpadra, ugy hiszszük, senkit sem illetve az, csak Feketénét. Bogdán és B. Rózsa táncban jeleskednek. — T. Jenő is mindig kedvesebb színpadi alak. Cs. . . csak arról nevezetes, hogy nagyon affectál. A színtört, az ujonnan épült kávéház udvarában, téresebb és alkalmasabb helyiségen állíták fel. Helyesen! legalább annyi kellemetlen kutszikorgást, két oldalról is, nem leszünk kénytelenek hallgatni. A közönség még eddig a színészeket kellőleg pártolja.

Mivelhogy a gabna nem olyan, minőnek kellene lenni, több arató érintetlenül hagyja azt, most már a gazda, akár maga lekasálhatja.

A város alsó részén egy kertben, 1/4-ed 6-ra d. u. tűz ütött ki. Daczára a nagy szélnek, melly a városnak vágott, csak egy kisszerű szénaboglya hamvadt el. Mellette pedig, alig néhány lépésnyire, nagy szalmakazal is fektüdt; de azt a lelkes szolnokiak, az égéstől 4 tűzoltogéppel hatalmasan megmentették. A tűz eredetét nem tudni.

Horváth J.

Egyveleg.

+ (Gyönylapok Oroszországban). A lengyel határszélről írják, hogy ott közelebbi időkben a satyricus lapok nagy lendületet nyertek. A torzkép-rajzolásban különösen egy Dariloff nevű orosz hivatalnok tüntette ki magát. Egyik satyricus képének czime: „Az igazságszolgáltatás.“ Ez a legzsengőbb gyermeki korban egy családot ábrázol, melly addig vár bizonyos törvényszék határozatára, míg a család tagjai rendre elvénülnek. Ennek folytatása egy másik kép, melly egy hivatalnokot ábrázol diszruhában, amint a rendre elhalt család sirjai fölött nagy komolyan olvassa föl az ítéletet. E torzképek eléggé jellemzik az orosz hivatalnokok késedelmes eljárását.

+ (Levélforgalom a birodalomban.) A folyó év három első hónapjában a birodalom összes postahivatalain 14,923,900 levél adatott föl, mit ha a legközelebb lefolyt három évi levélforgalommal összehasonlitunk, ugy találjuk, hogy az ideit a mult évit 629,300, az 1856 évit 1,481,700, az 1855 évit pedig 2,605,700 darab levéllel multa felül ugyanazon idő alatt.

+ (Méregdrága kalapok.) Berlinben jelenleg olyan panamakalapokat árulnak, mellyekből ha valaki egyet a fejére tesz (ha még oly üres is az), büszkén mondhatja el, hogy: „az én fejem megér 140 tallért.“ A ki pedig oly boldog állapotban van, hogy finom amerikai panamakalapot viselhet, (mikor épen a fejére van) így kiálthat föl: „140 tallér? Quid hoc egy fejtér!“ Az én fejem 700 p. forintot ér! Tessék az ily fajta kalapokból minden hónapban ujat vásárolni!

— Rögönsött esernyő. (Igaz történet.) Makóra ment a vásárhelyi kalapos egy türelmes fülesből s utána döcögő kordából álló saját fogatán. Jó vásár levén, a terjedelmes láda egészen kiürült s annak tulajdonosa jó kedv-

vel indult haza felé. Utközben egy kóbor fellegeből, sűrűen kezdettek hullani az esőcseppek s a leleményes kalapos behelyezkedve üresládájába, annak födelét félig kitámasztotta, szolgálván az neki rögtönzött esernyőül. A mint esőmentes ülökéből lomha paripáját haladásra nógatta, egy utban volt impertinens gödör akkora zökkenett a járművön, hogy a láda fedél lecsapódva, börtönbe zárta az az új találmányában gyönyörködő kalapost. A néptelen uton hijában kiáltozott segélyért s a csapdából csak akkor szab-

dulhatott, mikor a hűséges füles kényelmes léptekkel haza ballagott. — Csak hijában! minden új találmányának rendesen a feltaláló adja meg az árát. X
+ (Ha a savanyuviz hamisítlan-e?) arról igen egyszerű módon győződhetünk meg. Ha, mint a „B. P. Hírlap“ írja, olly poharat kocztint meg, mellyben hamisított savanyuviz van, ez csengő üveghangot ad, míg ellenkezőleg a hamisítlan savanyuviztel telt pohár tompa hangú, mit a vízben létező vasrészecskék okoznak. (?)

Színházi napló.

Péntek, július 16. „Saint George lovag.“ Színijáték 3 felv. *Malefille* és *Roger Beauvoir* után, francziából fordította Csepreghi. E darab előadása alatt igen jól mulatott a szerfelett csekély számmal egybegyűlt közönség.

Szombat, július 17. *Charton-Demeur* assz. utolsóelőtti föllépteül: „*Troubadour*.“ Opera 4 felv. *Verdítól*. A vendégművész ezuttal *Leonora* szerepét éneklé, s a közönségnek alkalma volt meggyőződni, hogy *Charton* assz. nemcsak a vigoperákban kitűnő, de tragikus szerepben is ép úgy elragad bájos, érzés- és erőteljes énekével. A tapsvihar, mit az általános lelkesedés szült, sokszorosan megújult.

Vasárnap, július 18. „*Mátyás diák*.“ Eredeti népszínmű 3 felvonásban-dalokkal és tánczcal. E darab kissé öregecske ugyan, de azért mégis sokkal örömebb néztük, mint akár hányat azon unalmas fordítványokból, melyek már hetek óta folyvást riasztgatják a közönséget. Az előadás jó volt.

Hétfő, július 19. *Charton-Demeur* assz. utolsó és bucsu-föllépteül: „*Az ezred leánya*.“ Vigopera 2 felv. Zenéjét szerzette *Donizetti*. *Charton-Demeur* assz. olyan kedves markotányosnő volt, hogy jobbat nem is kívánhattunk volna. Mind énekével, mind játékaival köztetszést, lelkes tapsokat s virágokat aratott. Szerepében több helyt igen helyes kiejtéssel magyarul szavalt, melly szép figyelemért a hálás közönség mindannyiszor tapsokkal jutalmazá. Legyen szabad ezuttal egy érdekes újdonságot megemlítenünk a t. vendégművésznőről. A „*Déliab*“ legközelebbi száma azzal lepi meg az olvasó világot, hogy *Charton-Demeur* assz. magyar származású. E lap szerint nagyatyja állítólag fehérmegyei móri lakos volt, s mint ilyen Franciaországba kivándorolt, hol de Mórnek nevezték el, miből később idomítás által *Demeur* lett. Mint hallottuk, írja a „*Déliab*“, a t. művésznő magyar származását adatokkal volna képes bebizonyítani. Mi erre csak azt jegyezzük meg, hogy ha *Charton* „*Döme ur*“ (a mint egy vidéki atyafi kiszótárolta) csakugyan magyar, hát az Isten éltesse; szívesen elfogadjuk őt testvérünknek; ha pedig csakugyan nem-alyan, hát akkor is az Isten éltesse, mivel annyi figyelmet s vonalmat tanusított nyelvünk iránt, melly sejtjen engedi, hogy ő sem pirulna, ha bennünket testvéreinek kellene neveznie.

Kedd, július 20. Közkívánatra: *Charton-Demeur* assz. utolsó föllépteül: „*Lammermoori Lucia*.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerzette *Donizetti*. Ez már igazán legeslegutolsó föllépte volt a vendégművésznőnek ez alkalommal; a mint halljuk, élénk ohajtása, bennünket a jövő év február havában ismét meglátogatni, ha a körülmények szándokát meg nem hiúsítják. Hisszük, hogy az igazgatóság rajta lesz, hogy a t. művésznőnek e nyilván kifejezett vágya teljesedésbe mehessen.

Szerda, július 21. „*Falusi egyszerűség*.“ Vigjáték 4 felv. *Irtó Tópler K.* Fordította *Nagy Ignác* s m. t. t. *Munkácsy Flóra* szeretetreméltó *Sárka* volt. Szerdahelyi is jelesen játszott, valamint *Gyulai* is kedvvel és buzgalommal személyesíté *Morgi földesurat*. De azt bajos elhinni, hogy e magyar földesur s ügyvéd úgy öltözködött volna, a hogy őt *Gyulai* a színpadra hozta, levén rajta csaknem bokáig érő frakk, vörös mellény, sárga magyar nadrág fekete vitézkötéssel, bojtos és sarkantyus csizma, s tetejébe fehér köcsögkalap, melly alkalmasint már valami szőlőskertben kiszolgált vagy két kaptalatiót.

Csütörtök, július 22. „*Szerelmes ördög*.“ Ballet 5 felvonásban.

Szerkesztői mondanivaló.

2095. **A deák. Két vadvirág** stb. Nem közlésre dolgok valók még ezek. Egy pár év múlva ön ezt jobban el fogja hinni, mint most. A jó igyekezet megvan.

2096. **Eccc ur.** A paródiának se sava, se borsá.

2097. **P. Dános.** Az elmaradás tévedésből történt s helyre van igazítva.

2098. **Pest. H—** csky *Adalbert* urnak. A munkát köszönettel vettük, s rajzaink el készülete után visszaszolgáltattuk.

2099. — **ys.** Örömmel olvastuk a cikket. A Bukovinában szerencsétlenül járt gépész hazánkfiának nevét elfelejté ön megírni, s mi régi időkől nem emlékszünk reá.

3000. **Kapnikbánya.** *Flezsár Sándor* urnak. — A feltűnő két fagyók-kinövést, mellyekről nem régiben lapjainkban is szó volt, s mellyek egyike vizsla-kutyához, másika inkább mókushoz, mint nyulhoz hasonló alakot mutat, köszönettel vettük. Át fogjuk szolgáltatni valamellyik természetudományi gyűjteménynek, mellyben illő helyet foglalhat el.

3001. **Dernő.** *Kuzman János* urnak. — A két darab vas sarkantyut át fogjuk adni a nemzeti muzeumnak. Ez érdekes és jó karban levő régiségekről azt írja ön: „A nagyobb sarkantyú Szalánicz vár környékén találtott egy hegyben, midőn ott szénfuarozásra utat csináltak, mintegy 4 lábnyi mélységű földben, hol a rakás hamuból, melly szintén vastagon földdel volt borítva, a munkások egy régi kori tanyát gyanítottak. — A kisebb sarkantyú a hárskúti hegyen kőásás alkalmával találtott.“ Mindkét tárgy a régi fegyverzet igen becses kiegészítő részét képezi.

3002. **B. Hunyad.** *Fehér Gy.* urnak. — Igen lekötölezné ön, ha az irt munkából egy példányt saját költségünkre juttatna. Azon hiszemből voltunk, hogy az teljesen elfogyott.

3003. **Vajda.** *L. S.* — A szabad szónak és ellenvéleménynek olly tisztelőjét véljük önben feltalálni, hogy további közreműködésére bizton számíthatunk.

3004. **Az utolsó kardesapás.** A mű a késő őszi hónapok előtt nem láthatna napvilágot. Véleményt is csak később mondhatunk róla.

3005. **N. Körös.** *N. J.* — A keresett előfizetés nem jött be kiadóhivatalunkhoz.

3006. **Kolozsvár.** *D. F.* — A három rajtot gr. *H. J.* arczképe s *Erzsébetvárosi* tárgyak köszönettel vettük. Közlendjük.

3007. **Debreczen.** *K. K.* — A rajz igen sikerült; régen vártuk, — sietni fogunk vele, mennyire lehet.

3008. **Gyékénykalap a fejemen.** Az is megteszi, ha más nincs. Hanem ez a ver még akkor sem tenné meg, ha a legfinomabb panámát nyomná is fejére.

3009. **Bordal.** ime egy strófa:

„Egy szónak is száz a vége,
Epedez a szomjas gége
Hej! ha mostan pénzem volna,
A Dunában is bor folyna.“

(Szerencse, hogy nincs önnek pénze. Különbö nem halhatnók többé azt a kedves hangot, hogy: *Donauwasser!*)

3010. **Koldusnóta.** Bizony koldus egy nóta!

3011. **A lelke másik feléhez.** Közljük egész terjedelmében, mert rövid de velős

„Látni téged — és meghalni,
Ez az én ohajtásom,
De aligha lesz valami
E vágyamból, ugy látom;
Pedig mindennap látlak ám,
Akár százszor is téged,
És megfoghatlan! ugy veszem
Észre, hogy most is élek!“ (Eszme és technika egyformán rettenetes.)

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetnap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Julius			Julius (ó)		Ab R.		
25 Vasárnap	C9 Jakab ap.	C 8 Kr.	13 E9 Aquil.	4 30	7 41	14	7 54
26 Hétfő	Anna	Anna	14 Czirjék	4 31	7 39	15	8 18
27 Kedd	Zoer. András	Bened. r.	15 Athenag.	4 33	7 39	16	8 37
28 Szerda	Incze pápa	Sámson	16 Marina	4 33	7 37	17	8 53
29 Csütört.	Pantal. Beat.	Seraph.	17 Jácint	4 35	7 37	18 (i. el.)	9 8
30 Péntek	Abd. Senen v.	Julit. v.	18 Sisoas r.	4 35	7 37	19 Bójt	9 24
31 Szombat	Lojo'ai Ign.	Ilona v.	19 Makrina	4 37	7 35	20 Sab.	9 40

Holdnegyed : ☉ Holdtölte 26-án 1 óra 19 perczkor reggel.

TARTALOM.

Kisfaludy Károly (arczkép). K... n. — Dévai harc. Thali Kálmán. — M... szedték rá a prokátort 1636-ban (folyt.) Pálffy Albert. — Az cseedi tó és régi vára (képpel). V. M. — A szent Servoloi barlang (képpel). — Az alföldi „pákászat.“ — A te lekkönyvekről III. — **Tarhaz:** Kakas Márton a színház előtt. — A schwarzenbergi bi degviz-gyógyintézet. **Lumniczer Vilmos.** Irodalom és művészet. Egyházi és iskolai hírek. Ipar, gazdaság, kereskedés. Természeti ritkaságok. Közintézetek, egyletek. Bál esetek, elemi csapások. Mi újság? Vidéki levelezés. Egyveleg. Színházi napló. Szek mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és Politikai Ujdonságok

1858-diki második félévi folyamára.

Előfizetési feltételek:

az egymást teljesen kiegészítő két külön lapra együtt véve, július—decemberig

Budapesten házhoz küldve vagy postai uton 4 pft.

Csupán a Vasárnapi Ujság előfizetési ára félévre 2 ft. 30 kr.

Csupán a Politikai Ujdonságok előfizetési ára félévre 2 ft. — kr.

☞ Tíz előfizetett példányra egy ingyenpéldány. — A pénzbevelelek bérmentes küldése kéretik.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.